

HE 143/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle Norjan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laeiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä poronhoitolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle Norjan kanssa Karasjoella 9 päivänä joulukuuta 2014 tehdyn sopimuksen.

Sopimuksen tarkoituksena on estää porojen pääsy Suomen ja Norjan välisen rajan yli. Sopimuksen sisältö vastaa pääpiirteissään aikaisempaa vastaavaa sopimusta Suomen ja Norjan välillä. Merkittävimmät muutokset ovat uusien aitojen rakentaminen Inari- ja Tenojokilaaksossa sekä porojen rajanylitykseen liittyvän selvitysmenettelyn yksinkertaistaminen ja sujuvoittaminen.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. Poroaidan ylläpitämistä koskevia säännöksiä täsmennettäisiin ja säädettäisiin sopimuksen toimeenpanosta vastaavasta viranomaisesta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poronhoitolakia. Muutokset koskisivat säännöksiä valtakunnan rajalle rakennettavista aidoista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona jälkimmäinen sopimuspuoli on ilmoittanut toiselle sopimuspuolelle sopimuksen hyväksymistä koskevien kansallisten menettelyjen loppuunsaattamisesta. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	4
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	4
4 ASIAN VALMISTELU.....	5
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	8
1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN.....	8
2 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	16
2.1 Laki poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.....	16
2.2 Poronhoitolaki.....	17
3 VOIMAANTULO.....	18
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	18
LAKIEHDOTUKSET.....	20
1. Laki poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.....	20
2. Laki poronhoitolain muuttamisesta.....	21
SOPIMUSTEKSTI.....	23
RINNAKKAISTEKSTI.....	36
2. Poronhoitolain muuttamisesta.....	36

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Suomen ja Norjan välillä 3 päivänä kesäkuuta 1981 tehty poroaitasopimus on tullut voimaan 19 päivänä toukokuuta 1983 (SopS 30/1983). Vanhan poroaitasopimuksen mukaan kummankin maan poronomistajat ovat velvollisia paimentamaan poroja siten, etteivät ne pääsisi toisen valtakunnan alueelle. Lisäksi pääosa Suomen ja Norjan välistä rajaa on sovittu aidattavaksi. Sopimus sisältää maantieteelliset osuudet kummankin maan aidan rakentamis- ja kunnossapitovastuusta. Maiden vastuulla olevat osuudet ovat suurin piirtein yhtä suuret. Maiden välinen poroaitakomissio päättää aidan tarkasta sijoittamisesta sekä valvoo aidan rakentamista ja kunnossapitoa.

Vanhan poroaitasopimuksen mukaan nimismiehen tulee ilmoittaa mahdollisimman pian toisen maan asianomaiselle nimismiehelle poroista, jotka ovat ylittäneet valtakunnan rajan. Nimismiehet selvittelevät keskenään asian. Tarpeen vaatiessa järjestetään porojen erotus. Porojen aiheuttama mahdollinen vahinko arvioidaan. Porojen kotivaltio on velvollinen korvaamaan syntyneen vahingon, porojen luvattoman laiduntamisen sekä porojen palauttamisesta aiheutuneet kustannukset. Toisessa maassa ei saa rekisteröidä poromerkkiä, jota voisi helposti erehtyä pitämään toisessa maassa aikaisemmin rekisteröitynä poromerkinä. Valtakunnan rajalla olevan poroaidan vahingoittaminen tai siinä olevan veräjän auki jättäminen on sopimuksen mukaan rangaistava teko.

Suomen ja Norjan viranomaisten välinen yhteistyö vanhan poroaitasopimuksen toimeenpanossa on sinällään toiminut hyvin. Ajan kulumisen myötä toimivaltaiset viranomaiset ovat kuitenkin vaihtuneet ja sopimuksen mukaiset menettelytavat ovat muuttuneet vanhentuneiksi. Tämän vuoksi porojen rajanylitystapausten selvittely on työlästä ja kankeaa. Tapauksiin liittyviä korvauksia on jouduttu odottamaan parikin vuotta.

Vanhan poroaitasopimuksen säännökset koskevat yhtäläisesti kumpaankin suuntaan valtakunnan rajan ylittäviä poroja. Viime aikoina porojen rajanylityksiä on tapahtunut vain Norjasta Suomeen päin. Tapauksia on sattunut eniten Tenojokilaaksossa vanhan Karigasniemen ja Levajoen välisellä osuudella talviaikaan. Vanha poroaitasopimus ei sisällä säännöksiä poroaidasta Inari- ja Tenojokilaaksossa. Suomen valtio on kuitenkin rakentanut omalle puolelleen poroaidan koko matkalle Inari- ja Tenojokilaaksossa. Norjan puolella ei ole valtakunnan rajalle rakennettua poroaitaa tällä osuudella.

Suomella on vastaavat poroaitasopimukset myös Ruotsin ja Venäjän (Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton) kanssa.

Poronhoitolaki (848/1990) on poronhoitoa koskeva yleislaki, joka sääntelee muun ohella poroaitoja. Lain tärkeänä tehtävänä on poronomistajien keskinäisten oikeudellisten suhteiden sääntelyn lisäksi poronomistajien ja maanomistajien välisten suhteiden säänteleminen siten, että maanomistukseen perustuvia oikeuksia ei tarpeettomasti kavenneta (HE 244/1989 vp, s. 4). Kun poronhoito elinkeinona on voimassa olevan lainsäädännön mukaan riippumatonta maan omistus- ja hallintaoikeudesta, este- ja erotusaitojen rakentaminen on voinut tulla kysymykseen, paitsi valtion maalle, myös yksityisten, poroja omistamattomien henkilöiden omistamien kiinteistöjen alueelle.

Vanhan poroaitasopimuksen mukainen nykytila on epätydyttävä. Porojen rajanylitykset ovat Tenojokilaaksossa yleisiä ja niiden selvittely vie runsaasti aikaa. Vahinkoa kärsivät maan-

omistajat joutuvat odottamaan korvauksia pitkään. Vanhentuneet säännökset työllistävät tarpeettomasti viranomaisia.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on hyväksyä ja saattaa kansallisesti voimaan Karasjoella 9 päivänä joulukuuta 2014 tehty Suomen ja Norjan välinen uusi poroaitasopimus, joka korvaa vanhan vastaavan sopimuksen.

Uuden poroaitasopimuksen mukaan pääosa Inari- ja Tenojokilaaksossa olevasta valtakunnan rajasta aidataan. Aidan tarkoitus on estää porojen pääsy toisen valtakunnan alueelle. Viime vuosina erityisesti Norjan puolelta tulleet porot ovat aiheuttaneet vahinkoja Suomen puolella. Vahinkoja syntyy lähinnä maataloudelle ja liikenteelle. Vanhan poroaitasopimuksen mukaan porojen rajanylitystapausten selvittely on työlästä ja kankeaa, minkä vuoksi vahingonkorvauksia on jouduttu odottamaan pitkään. Uudessa poroaitasopimuksessa yksinkertaistetaan ja sujuvoitetaan rajanylitystapausten selvittelyä. Tavoitteena on sekä korvausmenettelyn nopeuttaminen että viranomaisten toiminnan tehostaminen.

Uusi poroaitasopimus esitetään saatettavaksi voimaan niin sanotulla sekamuotoisella voimaansaattamislailla. Esitykseen sisältyy sopimuksen voimaansaattamisen lisäksi asiasisältöisiä säännöksiä. Voimaansaattamislaissa täsmennettäisiin poroaidan ylläpitämistä sekä säädettäisiin sopimuksen toimeenpanosta vastaavasta viranomaisesta. Lisäksi poronhoitolain säännöksiä valtakunnan rajalle rakennettavista aidoista esitetään muutettavaksi.

Poroaitaa varten tarvittava käyttöoikeus kiinteistöön perustettaisiin ensisijaisesti sopimalla asiasta maanomistajan kanssa. Poroaidan rakentamisen olisi katsottava olevan yleisen tarpeen mukaista, vaikka aidan tarkoituksena osaltaan on myös omistajien ja paliskuntien poronhoidon käytännön toteuttamisen varmistaminen. Poroaitaan saattaa liittyä muita käyttötarkoituksia.

Poroaitaa tulisi rakennettavaksi valtion omistamalle maalle, mahdollisesti eräille vesialueille sekä yksityisten omistamille kiinteistöille. Jos kiinteistön omistaja ei anna poroaidan rakentamiseen omalle maalleen, käyttöoikeus voitaisiin määrätä yleiseen tarpeeseen perustuen lunastettavaksi. Kaikissa tapauksissa käyttöoikeus merkittäisiin kiinteistötietojärjestelmään lunastustoimituksessa laaditun toimituskartan ja muun virallisaineiston perusteella. Tarkoitus on, että poroaitaa varten käyttöoikeus voitaisiin perustaa erilaisia yleishyödyllisiä tarkoituksia varten, joita ovat esimerkiksi kansainvälisten sopimusten täyttämisen varmistaminen sekä eri omistajien omistamien porojen erottelu.

3 Esityksen vaikutukset

Norjalaiset porot ovat viime aikoina aiheuttaneet keskimäärin noin 100.000 euron vuotuiset vahingot Tenojokilaaksossa Suomen puolella. Eniten vahinkoja on syntynyt Outakoskella, Dalvadaksessa ja Nuvvuksessa. Vahingot kohdistuvat muutamalle maatilalle; tilaa kohti laskeutut vahingot ovat enimmillään kymmeniä tuhansia euroja. Vanhan poroaitasopimuksen mukainen vahinkojen selvittely Suomen ja Norjan välillä on työlästä ja kankeaa. Tilanomistajat ovat joutuneet odottamaan korvauksia parikin vuotta.

Uuden sopimuksen mukaan Norja rakentaa aidan vanhalta Karigasniemeltä Levajoelle. Tällä osuudella on ollut eniten Suomen puolelle tulleita norjalaisia poroja. Uusi sopimus tulee todennäköisesti vähentämään porojen rajanylityksiä ja siitä seuraavia vahinkoja. Vahinkojen selvittelymenettelyä yksinkertaistetaan ja sujuvoitetaan, jolloin korvaukset ovat odotettavissa

HE 143/2016 vp

nopeammin. Tilanne paranee sekä Tenojokivarren maanomistajien että vahinkoja selvittelevien viranomaisten näkökulmasta.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos laati maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta joulukuussa 2012 arvion Suomen ja Norjan välisen poroaidan rakentamis-, peruskorjaus- ja ylläpitokustannuksista. Arviossa verrattiin aidan rakentamisesta, peruskorjauksesta ja ylläpitämisestä syntyviä kustannuksia viime vuosien keskimääriin Norjan maksamiin korvauksiin porojen rajanylityksistä. Yli äärettömän aikahorisontin laskettuna korvausten nykyarvo oli aitakustannusten nykyarvoa suurempi niin kolmen, neljän kuin myös viiden prosentin laskentakorkokannalla. Voidaan siis arvioida, että aidasta saatavat taloudelliset hyödyt ylittävät aita-kustannukset.

Paliskuntain yhdistyksen tilastojen mukaan poroaidan peruskorjaus on viime vuosina maksanut keskimäärin noin 10.000 euroa kilometriltä. Vastaavasti aidan kunnossapidon kustannukset ovat olleet keskimäärin noin 1.000 euroa kilometriltä. Kustannuksissa on suurta vaihtelua eri alueiden välillä erityisesti maasto-olosuhteista johtuen.

Uuden sopimuksen mukaan Suomi sitoutuu ylläpitämään poroaitaa Angelin ja vanhan Karigasniemen välisellä osuudella. Suomi on jo aikaisemmin rakentanut poroaidan koko Angelin ja Pulmangin väliselle osuudelle, vaikkei vanha sopimus ole siihen velvoittanutkaan. Tosiasialliseen tilanteeseen verrattuna uusi sopimus ei siten lisää Suomen ylläpitämää aitamäärää. Uuden sopimuksen myötä Angelin ja vanhan Karigasniemen välisellä osuudella joudutaan kuitenkin mahdollisesti siirtämään ja kunnostamaan aita, mikä aiheuttanee kustannuksia lähivuosina. Kustannusten määrä selviää, kun poroaitakomissio vahvistaa aidan tarkan sijainnin. Jos Angelin ja vanhan Karigasniemen välinen aita jouduttaisiin rakentamaan kokonaan uudestaan, kustannukset olisivat 600.000 euron suuruusluokkaa.

Poroaidalla on ympäristövaikutuksia, joista Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos laati maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta arvion kesäkuussa 2012. Aita vaikuttaa porojen ohella muiden isokokoisten eläimien, kuten hirvien, liikkumiseen. Sillä on merkitystä liikenneturvallisuudelle. Tenojokilaaksossa tie kulkee joen vieressä ja joen yli tulevat isokokoiset eläimet muodostavat riskin liikenneturvallisuudelle. Norjan puolelle vanhan Karigasniemen ja Leva-joen välille rakennettava poroaita parantaa liikenneturvallisuutta Suomen puolella vastaavalla osuudella. Poroaidalla on myös haitallisia ympäristövaikutuksia: riekkoja takertuu aitaverkkoon ja menehtyy. Ihmisten luonnossa liikkumisen mahdollistamiseksi aitaan on syytä rakentaa riittävästi ylityspaikkoja. Lapin yliopiston Arktinen keskus, Metsähallitus sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ovat toteuttaneet yhteishankkeen ”Poroaitojen riistaturvallisuus”. Sen tuloksia on aiheellista hyödyntää poroaitojen suunnittelussa ja rakentamisessa.

Raja-alue kuuluu kokonaisuudessaan saamelaiden kotiseutualueeseen. Poronhoito on saamelaiden perinteinen elinkeino ja osa kulttuuria. Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla on alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Poroaitasopimus vähentää Suomen puolelle tulevia norjalaisia poroja. Poronhoitajilta kuluu vähemmän aikaa ja vaivaa porojen rajanylitystapauksiin. Sopimuksella on lähinnä positiivisia vaikutuksia saamelaiden harjoittamalle poronhoidolle. Hyödyt kohdistuvat molempiin sukupuoliin, koska perinteisten elinkeinojen harjoittamisessa ei ole saamelaiskulttuurissa yhtä voimakkaita sukupuolieroja kuin valtaväestön kulttuurissa.

4 Asian valmistelu

Suomen maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila ja Norjan maatalous- ja ruokaministeri Lars Peder Brekk sopivat marraskuussa 2010, että neuvottelut maiden välisen poroaitaso-

HE 143/2016 vp

pimuksen uudistamisesta käynnistetään mahdollisimman pian. Valtioneuvosto asetti 24 päivänä maaliskuuta 2011 valtuuskunnan neuvottelemaan Norjan kanssa poroaitasopimuksesta. Valtuuskunnassa oli edustus maa- ja metsätalousministeriöstä, sisäasiainministeriöstä, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta sekä Paliskuntain yhdistyksestä.

Neuvotteluja sopimuksen uudistamisesta käytiin Norjan kanssa vuosina 2011—2014. Paliskuntain yhdistys järjesti huhtikuussa 2012 Ivalossa kuulemis- ja keskustelutilaisuuden poroaitasopimuksen uusimisesta raja-alueen paliskunnille. Maa- ja metsätalousministeriö järjesti kesäkuussa 2014 Rovaniemellä kuulemis- ja keskustelutilaisuudet sekä Saamelaiskäräjille että raja-alueen paliskunnille. Tilaisuuksissa esiteltiin neuvottelujen kulkua ja alustavaa neuvottelutulosta. Tilaisuuksissa esitetyistä näkökohdista neuvoteltiin vielä Norjan valtuuskunnan kanssa ja sopimukseen tehtiin esitetyjä muutoksia. Lopullinen sopimusteksti parafoitiin Honningsvågissa 25 päivänä syyskuuta 2014.

Maa- ja metsätalousministeriö pyysi 3 päivänä lokakuuta 2014 sopimustekstistä lausunnot oikeusministeriöltä, sisäministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä sekä Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnilta, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Lapin liitolta, Metsähallitukselta, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitolta, Paliskuntain yhdistykseltä, Saamelaiskäräjiltä, Suomen riistakeskukselta, raja-alueen paliskunnilta sekä ministeriön osastoilta.

Lausunnoissa esitettiin lain voimaansaattamisesityksessä huomioon otettavia seikkoja. Valtiovarainministeriö huomautti poroestaitojen kustannuksista ja niiden budjetoinnista. Uuden ajan rakentamis- ja ylläpitomenot rahoitetaan vahvistetun kehyksen puitteissa toimintaa tehostamalla.

Luonnonsuojelusta vastaavat tahot esittivät huolen porojen aiheuttamista vahingoista luonnonsuojelualueilla. Saamelaiskäräjät esitti useita kriittisiä huomioita, jotka koskivat Saamelaiskäräjien jättämistä neuvotteluvaltuuskunnan ulkopuolelle sekä neuvottelutulosta. Saamelaiskäräjien esittämään koko rajaosuuden aitaamiseen pyrittiin neuvotteluissa, mutta Norjan valtio ei ollut valmis rakentamaan aitaa Levajoen ja Pulmangin väliselle osuudelle.

Tasavallan Presidentti myönsi 28 päivänä marraskuuta 2014 sopimuksen allekirjoitusvaltuudet. Suomen maa- ja metsätalousministeri Petteri Orpo ja Norjan maatalous- ja ruokaministeri Sylvi Listhaug allekirjoittivat sopimuksen Karasjoella 9 päivänä joulukuuta 2014.

Sopimuksen allekirjoituksen jälkeen maa- ja metsätalousministeriö valmisti luonnoksen hallituksen esitykseksi. Luonnoksesta neuvoteltiin Saamelaiskäräjien kanssa 7 päivänä tammikuuta 2016. Maa- ja metsätalousministeriö pyysi 29 päivänä tammikuuta 2016 hallituksen esitysluonnoksesta lausunnot oikeusministeriöltä, sisäministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Enontekiön kunnalta, Inarin kunnalta, Utsjoen kunnalta, Lapin aluehallintovirastolta, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Lapin liitolta, Metsähallitukselta, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitolta, Paliskuntain yhdistykseltä, Kaldoaivin paliskunnalta, Käsivarren paliskunnalta, Muotkatunturin paliskunnalta, Näkkälän paliskunnalta, Näätämön paliskunnalta, Paistunturin paliskunnalta, Salliväärän paliskunnalta, Vätsärin paliskunnalta, Saamelaiskäräjiltä, Suomen luonnonsuojeluliitolta sekä maa- ja metsätalousministeriön osastoilta. Lausunnoissa nähtiin vanhan poroaitasopimuksen uudistaminen yleisesti perusteltuna.

Lausuntojen perusteella tehtiin joitakin muutoksia. Lakiesityksen suhdetta talousarvioesitykseen selvennettiin. Momentille 30.40.40 (Eräät luonnonvaratalouden korvaukset) esitetään lisättäväksi uusi käyttötarkoitus Suomen ja Norjan välisen poroaitasopimuksen mukaisten kor-

HE 143/2016 vp

vausten maksamiseen. Lakiesityksen perusteluihin lisättiin maininta siitä, että myös vanhan sopimuksen kumoaminen edellyttää eduskunnan suostumusta. Rangaistussäännöksiä täsmennettiin.

Muutamissa lausunnoissa pidettiin tärkeänä taata aidan pitävyys luonnonsuojelullisesti arkojen alueiden kohdalla. Aidan yläreuna tulee merkitä luonnonvaraisten eläinten kannalta mahdollisimman turvallisiksi. Poroaitojen haitalliset vaikutukset riistaeläimiin pitää minimoida ja suunnitella aidat yhteistyössä alueen riistanhoitoyhdistysten sekä liikenneviranomaisten kanssa. Poroaitojen vaikutuksia kasvillisuuteen ja eläimistöön on syytä seurata. Jotkut lausunnonantajat katsoivat, että uuden sopimuksen mukainen poroaitojen rakentaminen ja ylläpito edellyttää määrärahojen lisäämistä. Lisäksi pidettiin tärkeänä, että vahingot korvataan täysimääräisesti ja nopeasti.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Momentin 30.40.40 (Eräät luonnonvaratalouden korvaukset) määrärahaa saisi käyttää Suomen ja Norjan välisen poroaitasopimuksen mukaisten korvausten maksamiseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. Artiklassa määrätään porojen paimennusvelvoitteesta. Molempien sopimusvaltioiden poronomistajat ovat velvollisia paimentamaan porojaan siten, etteivät ne pääse valtakunnan rajan yli. Valtakunnan raja on samalla aina myös paliskunnan raja. Poronhoitolain 7 §:n mukaan paliskunta on velvollinen huolehtimaan siitä, että paliskunnan porot pysyvät paliskunnan alueella. Poronhoitolain 6 luvussa säädetään velvollisuudesta ehkäistä porojen aiheuttamia vahinkoja sekä vahinkojen korvaamisesta. Paliskunta on poronhoitolain 32 §:n mukaan velvollinen tarvittaessa rakentamaan aidan viljelysten suojaamiseksi poroilta. Muualla kuin saamelaisten kotiseutualueella aitaamisvelvollisuus koskee tarvittaessa myös puutarhoja ja vakituisten asuntojen pihvoja. Erityisen painavista syistä paliskunta on velvollinen rakentamaan aidan myös yksityisessä omistuksessa olevan taimikon suojaksi.

Sopimuksen 1 artiklan 2 momentin mukaan valtakunnan rajalla sijaitsevat aidat on rakennettu poronomistajien paimennusvelvoitteen tukemiseksi. Sopimus ei miltään osin vähennä poronhoitolaissa säädettyä velvollisuutta huolehtia siitä, että porot pysyvät paliskunnan alueella. Poronhoitolain 6 luvun säännökset porojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta eivät koske suomalaisten porojen Norjan valtakunnan alueella aiheuttamia vahinkoja. Sen sijaan sopimuksella säännellään suomalaisen poronomistajan korvausvelvollisuutta Norjan puolella aiheutuneista vahingoista sekä norjalaisten poronomistajien korvausvelvollisuutta Suomen puolella aiheutuneista vahingoista.

2 artikla. Suomen ja Norjan välillä voimassa olevan poroaitasopimuksen mukaan Suomen ja Norjan välisellä rajalla on poroaita lukuun ottamatta Teno- ja Inarajokilaaksoa Angelin sekä Pulmangin lähellä olevan rajapyökin 343 välillä. Uuden sopimuksen mukaan suurimmalle osalle tätäkin osuutta tulee aita. Angelin ja vanhan Karigasniemen välillä aita tulee Suomen puolelle. Vanhan Karigasniemen Julláguoikassa aita ylittää Inarijoen. Vanhalta Karigasniemeltä Levajoelle aita rakennetaan Norjan puolelle. Levajoen ja rajapyökin 343 väliselle osuudelle ei uudenkaan sopimuksen mukaan tule aita. Angelin ja vanhan Karigasniemen välillä aita rakennetaan niin lähelle rajaa kuin maasto-olosuhteiden vuoksi on mahdollista. Maasto-olosuhteilla tarkoitetaan luonnonmuodostumien ohella nykyisiä ja mahdollisesti rakennettavia rakennuksia, viljelyksiä sekä erityiskäyttöön otettuja alueita. Kaarasjoen ja Levajoen välillä aita rakennetaan valtatie (E6) länsipuolelle.

Sopimuksen 2 artiklan 4 momentin mukaan aita rakennetaan pääsääntöisesti alle kahden kilometrin etäisyydelle valtakunnan rajasta. Säännös vastaa voimassa olevaa sääntelyä. Vanhan sopimuksen mukainen aita on rakennettu yli kahden kilometrin etäisyydelle rajasta Haltin alueella maaston suurten korkeuserojen vuoksi. Suomen ja Norjan välinen poroaitakomissio vahvistaa aidan tarkan sijainnin. Jos uuden sopimuksen mukaan aita tulisi jossain kohtaa rakennettavaksi yli kahden kilometrin päähän rajasta, poroaitakomission päätös tulisi hyväksyä maiden välisellä noottienvaihdolla. Periaatteena on, että porojen laidunaluetta jää suurin piirtein saman verran valtakunnan rajan ja poroaidan väliin kummassakin maassa. Tehtyjen kartoitusten mukaan periaate on toteutunut vanhan sopimuksen voimassaolon aikana.

3 artikla. Muualla kuin Teno- ja Inarajokilaaksossa aitalinja on määräävä raja sopimukseen liittyvissä kysymyksissä. Teno- ja Inarajokilaaksossa sen sijaan valtakunnan raja on määräävä myös Angelin ja Levajoen välisellä osuudella, johon rakennetaan aita. Tosiasiallisesti säännös tarkoittaa sitä, että porojen rajanylityksen katsotaan tapahtuvan, kun porot ylittävät aidan muualla kuin Teno- ja Inarajokilaaksossa, vaikka porot edelleen olisivat saman valtakunnan alueella. Vastaavasti porojen palauttaminen tapahtuu, kun porot toimitetaan takaisin oikealle

puolelle aittaa. Esimerkiksi porojen rajanylityksen kesto lasketaan siitä ajasta, jonka porot ovat väärällä puolella aittaa. Rajanylityksen kestolla on vaikutusta muun muassa luvottomasta laiduntamisesta määrättävään maksuun.

4 artikla. Kummallekin sopimusvaltiolle on 4 artiklassa määritelty suurin piirtein samanpituiset osuudet, joilla valtio vastaa aidan rakentamisesta ja kunnossapidämisestä. Valtioiden vastuut säilyvät vanhan sopimuksen mukaisina muualla kuin Teno- ja Inarajokilaaksossa. Sinne rakennettavissa uusissa aidoissa vastuu on niin ikään jaettu tasan valtioiden välillä. Suomi vastaa Angelin ja vanhan Karigasniemen välisestä osuudesta. Norja vastaa vanhan Karigasniemen ja Levajoen välisestä osuudesta. Kunnossapitovastuuseen kuuluu aidan säännöllinen tarkastaminen ja havaittujen vikojen korjaaminen. Aidan käyttöiäksi on Suomen puolella arvioitu keskimäärin 20 vuotta.

Sopimuksen 4 artiklan 4 momentin mukaan poroaitakomission tulee varmistaa, että aitojen sijainnista on olemassa ajan tasalla oleva ja luotettava paikkatieto. Poroaitakomissio voi käytännössä antaa aitojen sijainnin määrittämisen- ja tallennustehtävän muullekin toimijalle, kuten Paliskuntain yhdistykselle.

Sopimuksen 4 artiklan 5 momentti oikeuttaa sopimusvaltion kustannuksellaan korottamaan tai vahvistamaan aittaa tarpeen mukaan. Suomen ja Norjan välisellä rajalla luonnonolosuhteissa on suurta vaihtelua, minkä vuoksi eri osuuksilla tarvitaan erilaisia aitaratkaisuja estämään porojen pääsy toiseen valtakuntaan. Aidan kestävyyttä ei saa kuitenkaan heikentää. Lisäksi kummallakin sopimusvaltiolla on oikeus rakentaa muitakin aitoja estämään poroja pääsemästä toiseen valtakuntaan. Käytännössä Suomen puolelle on rakennettu aita koko matkalle Angelista rajapyykkiin 343 jo vanhan sopimuksen aikana. Uusi sopimus velvoittaa Suomen rakentamaan ja kunnossapitamaan aidan Angelin ja vanhan Karigasniemen välisellä osuudella. Vanhan Karigasniemen ja rajapyykin 343 välillä oleva aita on tarkoituksenmukaista pitää edelleen kunnossa.

5 artikla. Suomalais-norjalainen poroaitakomissio valvoo aidan rakentamista ja kunnossapitoa. Komissiossa on kuusi jäsentä, kolme kummastakin maasta. Puheenjohtajuus kiertää: parittomina vuosina suomalainen jäsen on puheenjohtajana ja parillisina vuosina norjalainen jäsen. Jäsenten toimikausi on neljä vuotta kerrallaan. Kumpikin maa vastaa nimittämiensä jäsenten kustannuksista. Sääntely vastaa pääpiirteissään voimassa olevaa käytäntöä. Komission jäsenten lukumäärä nousisi neljästä kuuteen eri alojen asiantuntemuksen varmistamiseksi. Keskeistä asiantuntemusta on raja-alueen paliskunnilla, poliisilla sekä porotalousasioita hoitavilla julkisorganisaatioilla.

Poroaitakomissio vahvistaa työselityksen raja-aidan rakentamista ja kunnossapitoa varten. Työselityksessä pitää ottaa huomioon aitojen potentiaaliset vaikutukset hirvien liikkeisiin ja liikenneturvallisuuteen sekä pyrkiä siihen, että aidoista aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa luonnonvaraisille eläimille sekä alueen tieliikenteelle.

Aidan kunnossapitotyötä varten nimetään riittävä määrä aidan kunnossapitäjiä. Vanhan sopimuksen aikana Paliskuntain yhdistys on vastannut aidan kunnossapidosta. Käytäntö on ollut toimiva. Aidan kunnossapitäjät raportoivat työstään ja havaitsemistaan vioista poroaitakomissiolle.

Sopimuksen 5 artiklan 5 momentti velvoittaa poroaitakomission varmistamaan, että Angelin ja vanhan Karigasniemen välisellä osuudella aita rakennetaan niin lähelle valtakunnan rajaa kuin maasto-olosuhteet sallivat. Muillakin osuuksilla poroaitakomissio ratkaisee aidan sijoittamiseen ja aitarakenteeseen liittyvät kysymykset. Komission päätökset laaditaan kirjalliseen muotoon.

toon ja toimitetaan viipymättä kummankin maan toimivaltaiselle viranomaiselle. Komissio voi tehdä päätöksiä ainoastaan yksimielisenä. Komission päätös katsotaan yksimieliseksi, kun asianmukaisesti koolle kutsutussa kokouksessa läsnä olevat komission jäsenet ovat yksimielisiä.

6 artikla. Sopimuksen mukaan uusien aitojen rakentaminen Angelin ja Levajoen välillä tulee kummassakin maassa aloittaa sopimuksen voimaantuloa seuraavan vuoden aikana ja saattaa loppuun viiden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta. Tarkastusmies voidaan asettaa valvomaan aitojen rakentamis- ja kunnossapitotyötä sekä aitojen käyttöä. Tarkastusmiehen tulee raportoida havainnoistaan kirjallisesti poroaitakomissiolle. Käytännössä Suomen puolella Paliskuntain yhdistyksen aitatyönjohtaja on toiminut tarkastusmiehenä.

Sopimuksen 6 artiklan 3 momentin mukaan tarkastusmiehelle voidaan erityisestä syystä antaa lupa käyttää toisen valtakunnan aluetta aidan tarkastus- ja kunnossapitotöissä. Tällaiset tilanteet ovat verraten harvinaisia, koska aita sijaitsee pääsääntöisesti sen maan puolella, jonka kunnossapitovastuulla kyseinen osuus on. Poikkeuksellisesti voi kuitenkin tulla tarve esimerkiksi kuljettaa aitatarvikkeita toisen valtakunnan alueen kautta. Toisen valtakunnan alueen käyttämisestä on asianmukaista sopia maiden viranomaisten kesken. Luvassa tulee yksilöidä toisen valtakunnan alueen käyttö.

7 artikla. Porojen rajanylityksestä tulee mahdollisimman pian tehdä ilmoitus porojen lähtömaahan. Vakiintuneen käytännön mukaan ilmoitukset tehdään ja vastaanotetaan maiden poliisiviranomaisten välillä. Esimerkiksi Tenojoen varrella kulkee maantie kummallakin puolen jokea ja poliisille tulee tieliikenteen kautta usein nopeasti tieto rajan yli tulleista poroista. Myös maanomistajilta ja paliskunnilta tulee poliisille tietoja porojen rajanylityksistä.

Toisen maan toimivaltaiselle viranomaiselle tehtävässä ilmoituksessa tulee mainita paikka, jossa porot ovat ylittäneet rajan sekä porojen lukumäärä, jos se on tiedossa. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot porojen palauttamisen ajasta ja paikasta. Jos tarvitaan porojen erotus, sen aika ja paikka tulee myös ilmoittaa toisen maan toimivaltaiselle viranomaiselle. Ilmoitus lähetetään ensi sijassa sähköpostitse.

Jos porot ovat aiheuttaneet sopimuksen mukaan korvattavaa vahinkoa, se tulee mainita ilmoituksessa. Tällöin pitää mahdollisimman pian ilmoittaa vahingon tutkimisen aika ja paikka. Mahdollisuuksien mukaan ilmoituksessa tulee selostaa myös vahingon aiheuttamisen ajankohdtaa ja paikkaa, vahingon laatua ja määrää sekä korvattavaksi vaadittavaa taloudellista menetystä. Vahinkoa aiheuttaneiden porojen omistajan toteamisessa auttavat tiedot sekä tiedot mahdollisista todistajista ja todisteista on niin ikään ilmoitettava. Tarkoitus on, että porojen rajanylityksestä aiheutuva selvittely saadaan tehtyä hyvässä yhteistyössä maiden viranomaisten välillä nopeasti ja tehokkaasti.

8 artikla. Jos huomattava määrä poroja tulee yli rajan tai jos rajanylitys kestää pidemmän aikaa tai jos eri maiden porot sekaantuvat keskenään, tulee porojen oleskelumaan toimivaltaisen viranomaisen ryhtyä toimenpiteisiin porojen palauttamiseksi mahdollisimman nopeasti kotimaahansa. Huomattavana määränä voidaan yleensä pitää useaa sataa poroa ja pidempänä aikana montaa viikkoa. Poromäärän ja rajanylityksen kestoajan vähäisyyttä arvioitaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon vallitsevat olosuhteet. Esimerkiksi erämaa-alueella tietty määrä poroja aiheuttaa määrättyssä ajassa keskimäärin pienemmät vahingot kuin asutulla alueella joki-varressa. Paikan ohella myös vuodenajalla ja muilla olosuhteilla voi olla merkitystä.

Vähäiset rajanylitykset voidaan artiklan 2 momentin mukaan selvittää maiden poronhoitajien välillä. Poronhoitajien tulee tällöin ilmoittaa asiasta kotimaansa toimivaltaiselle viranomaisel-

le. Ilmoituksessa riittää tieto rajanylityksen ajasta ja paikasta sekä porojen palauttamisesta kotimaahansa poronhoitajien keskinäisen sopimuksen perusteella. Tällöin maiden kesken ei vaihdeta 7 artiklassa tarkoitettuja ilmoituksia. Vähäiseen rajanylitykseen ei sovelleta sopimuksen säännöksiä luvattomasta laiduntamisesta eikä muista kustannuksista määrättävistä korvauksista. Sen sijaan aiheutuneet vahingot tulee korvata myös vähäisissä rajanylityksissä.

9 artikla. Jos vähäisessä rajanylitystapauksessa poroja ei ole kohtuullisessa ajassa ajettu takaisin kotimaahansa, tulee porojen kotimaan toimivaltaisen viranomaisen ryhtyä toimenpiteisiin poronostajien ja mahdollisesti muun viranomaisen kanssa, että porot viipymättä noudetaan. Muu viranomainen voi olla esimerkiksi porotaloustehtäviä hoitava viranomainen. Harkittaessa kohtuullista aikaa, jonka kuluessa porot pitää ajaa takaisin kotimaahansa, voidaan soveltuvin osin käyttää samoja kriteerejä kuin 8 artiklan mukaisessa vähäisysharkinnassa. Huomiota tulee kiinnittää myös maiden poronhoitajien välillä mahdollisesti sovittuun porojen palautuskatauluun. Jos alun perin vähäiseksi arvioidussa rajanylityksessä porojen palauttaminen viivästyy, tapaus saattaa muuttua ei-vähäiseksi. Tällöin myös luvatonta laiduntamista ja muista kustannuksista määrättäviä korvauksia koskevat säännökset tulevat sovellettavaksi.

Jos eri maiden porot ovat sekaantuneet keskenään, on tarpeen suorittaa erotus. Porot on tällöin artiklan 2 momentin mukaan noudettava erotusta varten määrättyä aikana. Erotuksen ajan ja paikan määrää sen maan toimivaltainen viranomainen, jossa porot ovat.

10 artikla. Erotuksen toimituspaikkakunnan toimivaltainen viranomainen on yhdessä poronostajien ja mahdollisen muun viranomaisen kanssa velvollinen huolehtimaan siitä, että erotus voidaan suorittaa määrättyä aikana. Myös niiden porojen omistaja, joihin vieraat porot ovat sekaantuneet, on velvollinen avustamaan erotuksessa henkilökohtaisesti tai sijaisen välityksellä. Erotuksesta pidetään pöytäkirjaa samalla tavoin kuin muistakin poroerotuksista. Pöytäkirjaan on merkittävä muun muassa vieraiden porojen lukumäärä ja mahdollisuuksien mukaan kaikki porojen merkit. Jos joukossa on merkittämättömiä poroja, myös niiden lukumäärä tulee merkitä pöytäkirjaan.

Erotuksesta pidetystä pöytäkirjasta tulee mahdollisimman pian toimittaa ote porojen kotimaan toimivaltaiselle viranomaiselle. Pöytäkirjaote lähetetään samankielisenä kuin pöytäkirja on laadittu, ellei maiden toimivaltaiten viranomaisten välillä ole muuta sovittu.

Vieraiden porojen omistajat ovat lähtökohtaisesti itse tai asiamiehen välityksellä läsnä erotuksessa. He ovat velvollisia antamaan kirjallisen vahvistuksen porojen vastaanotosta. Jäljennös vahvistuksesta toimitetaan porojen kotimaan toimivaltaiselle viranomaiselle yhdessä pöytäkirjaotteen kanssa. Asiakirjojen toimittamisesta vastaa erotuksen toimituspaikkakunnan toimivaltainen viranomainen.

11 artikla. Rajan ylittäneiden porojen omistajalla on seitsemän vuorokautta aikaa viedä poronsa takaisin ilman luvattomasta laiduntamisesta määrättävää maksua. Määräaika alkaa kulua siitä, kun toimivaltainen viranomainen on lähettänyt porojen kotimaan toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoituksen rajanylityksestä. Pääsääntöisesti se tarkoittaa ilmoituksen lähettäjän sähköpostijärjestelmään tallentunutta lähetyssajankohtaa. Porot katsotaan viedyksi takaisin, kun viimeinen poro ylittää aitalinjan tai Angelin ja rajapyykin 343 välisellä osuudella valtakuntien välisen rajan.

Jos poroja ei ole 1 momentissa säädetyssä määräajassa viety takaisin kotimaahansa, voidaan vaatia korvausta luvattomasta laiduntamisesta. Vaatimuksen voi esittää sen valtion toimivaltainen viranomainen, johon porot ovat tulleet. Maksun suuruus on enintään viisi prosenttia

laskettujen eläinten arvosta. Eläinten arvo määritetään viimeisimmän käytettävissä olevan tilastotiedon perusteella siinä maassa, jossa luvaton laiduntaminen tapahtuu.

Jos porot ovat vieraassa maassa sen jälkeen kun 10 päivää on kulunut 1 momentissa tarkoitettun määräajan alkamisesta, tilannetta käsitellään uutena rajanylityksenä. Tällöin voidaan esittää uusi korvausvaatimus luvattomasta laiduntamisesta 2 momentin mukaisesti. Pääsääntöisesti uusi rajanylitys siis katsottaisiin tapahtuneeksi yhdenätoista vuorokautena sen jälkeen kun ilmoitus rajanylityksestä lähetettiin, jos porot edelleen ovat vieraassa maassa. Jos on toimitettu erotus, määräaika kuitenkin lasketaan erotukselle määrätystä päivästä.

Luvattomasta laiduntamisesta tuleva maksu tilitetään asianomaiselle paliskunnalle.

12 artikla. Luvattoman laiduntamisen lisäksi on korvattava täysimääräisesti toisesta valtakunnasta kotoisin olevien porojen maatalousmaille tai jäkäliköille aiheuttama vahinko. Esimerkiksi kotieläinten laidunmaalla porot aiheuttavat sadon menetystä. Jossain tilanteessa porot saattavat aiheuttaa vahinkoa peltoalueille niin pahasti, että laidun joudutaan perustamaan uudelleen. Tenojokilaaksossa vahingot ovat viime vuosina olleet jopa kymmeniä tuhansia euroja maatilaa kohden.

Jäkäliköillä on erityinen merkitys porojen talviaikaisessa ravinnonhankinnassa. Jäkälän määrä ja peittävyys on viime vuosikymmenien aikana vähentynyt. Toisesta valtakunnasta kotoisin olevat porot aiheuttavat vahinkoa jäkäliköille esimerkiksi syömällä jäkälää.

Porot saattavat aiheuttaa vahinkoa muuallakin kuin maatalousmailla ja jäkäliköillä. Metsätalouksmaalla aiheutuneita vahinkoja ei korvata. Ainoastaan maatalousmaalla tai jäkäliköllä aiheutuneet vahingot korvataan.

Korvausta vaativan henkilön on osoitettava vahinko ja sen suuruus esittämässään vaatimuksessa. Vahingon suuruudella tarkoitetaan vahinkoalueen pinta-alaa. Yleensä kysymys on luonnollisesta henkilöstä. Korvausvaatimus ei voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Esimerkiksi paliskunta voi hakea korvausta jäkäliköjen menetyksestä.

Toiseen maahan 7 artiklan mukaisen ilmoituksen rajanylityksestä lähettäneen viranomaisen tulee huolehtia, että mahdollinen vahinko tutkitaan mahdollisimman nopeasti. Viranomaisen tulee lähettää toisen maan toimivaltaiselle viranomaiselle todisteellisesti tieto vahinkotarkastuksen ajasta ja paikasta. Todisteelliseksi lähettämiseksi katsotaan esimerkiksi sähköpostiviesti. Toisen maan viranomaiselle tulee antaa mahdollisuus olla läsnä vahinkotarkastuksessa. Toisen maan toimivaltaiselle viranomaiselle tulee lähettää riittävän ajoissa tieto vahinkotarkastuksen ajasta ja paikasta, että tällä on mahdollisuus osallistua tarkastukseen. Viranomaisella ei ole velvollisuutta esimerkiksi järjestää tulkkausta toisen maan viranomaiselle tarkastustilaisuudessa.

Vahinkotarkastuksessa selvitetään, onko 1 momentissa tarkoitettua vahinkoa aiheutunut. On otettava huomioon, ovatko myös oman valtion porot osallistuneet vahingon aiheuttamiseen. Jos on ilmeistä, ettei ole aiheutunut vahinkoa rajan ylittäneistä poroista, korvausvaatimus hylätään. Näyttövelvollisuus on korvauksen vaatijalla.

Toimivaltainen viranomainen vahvistaa aiheutuneen vahingon suuruuden. Viranomainen pitää pöytäkirjaa korvausarvioinnin suorittamistavasta. Pöytäkirjaan merkitään tarkka kuvaus vahingon laadusta ja suuruudesta sekä kustannuslaskelma. Arvio laaditaan vahinkomaan viimeisimpien käytettävissä olevien tilastotietojen perusteella.

13 artikla. Porojen rajanylitys aiheuttaa myös kustannuksia jotka syntyvät viranomaisten, todistajien ja valtuutettujen henkilöiden matkoista sekä porojen kokoamisesta, lukemisesta, poisajosta, paimentamisesta, ruokinnasta ja erottamisesta. Valtuutetulle henkilölle voidaan tarvittaessa maksaa ennakkoa. Toimivaltaiselle viranomaiselle aiheutuu kustannuksia ilmoituksen lähettämisestä toisen maan toimivaltaiselle viranomaiselle. Nämä ja mahdolliset muut porojen rajan ylityksestä johtuvat kustannukset korvataan. Korvauksen suuruuden vahvistaa korvausta vaativan valtakunnan toimivaltainen viranomainen. Poronhoitajalle maksettavassa työkorvauksessa käytetään asianomaisen paliskunnan poronhoitotöille vahvistamaa päiväkorkvausta. Muiden kustannusten korvausvaatimus voi tulla vireille sekä asianomaisen että viranomaisen aloitteesta.

14 artikla. Luvattomasta laiduntamisesta 11 artiklan nojalla määrättävä maksu perustuu poronomistajien teurasporoista saamaan käypään keskihintaan siinä valtakunnassa, jonne rajanylitys on tapahtunut. Laskennassa käytetään koko poronhoitoalueen teurasporojen käypää keskihintaa viimeisimmän käytettävissä olevan tilastotiedon perusteella.

15 artikla. Lopullisen korvausmäärän vahvistaa korvauksen maksavan valtion toimivaltainen viranomainen viimeistään kolmen kuukauden kuluttua korvausarvioinnin pöytäkirjan saapumisesta. Saapumisajaksi katsotaan pääsääntöisesti viranomaisen sähköpostijärjestelmään tallentunut saapumisaika. Korvaukset maksaa se valtio, josta porot ovat kotoisin. Korvaukset ottaa vastaan toinen valtio.

Kunkin vuosipuoliskon päätyttyä maiden toimivaltaiset viranomaiset lähettävät toisilleen ilmoituksen veloitettavista korvausmääristä ja selvittävät tilit keskenään. Tarkoitus on, että viranomaiset sopivat keskenään joustavasta ja toimivasta selvitysmenettelystä.

Artiklan 3 momentin mukaan poronomistaja voi joutua korvaamaan valtiolle osittain tai kokonaan toiselle valtiolle suoritetun maksun, jos hän on tahallaan tai huolimattomuudellaan aiheuttanut porojensa rajanylityksen. Korvausvelvollisuus voi syntyä esimerkiksi porojen paimenusvelvoitteen laiminlyönnin seurauksena. Toimivaltainen viranomainen päättää korvausvelvollisuudesta ja korvauksen suuruudesta.

Valtio maksaa korvauksen toiselle valtiolle yhden vuoden kuluessa korvausvaatimuksen hyväksymisestä 15 artiklan nojalla. Määräaika asian selvittämiseksi on kuusi kuukautta korvausvaatimuksen vastaanottamisesta. Jos maiden toimivaltaiset viranomaiset eivät pääse yksimielisyyteen määräajassa, asian ratkaisu siirtyy maiden väliselle välityslautakunnalle.

16 artikla. Toimivaltainen viranomainen pitää kirjaa porojen rajanylityksistä. Kirjanpito tapahtuu pääsääntöisesti sähköisesti.

Kirjanpitoon merkitään ensinnäkin sananmukainen jäljennös toisen maan viranomaiselle 7 artiklan mukaan tehdystä ilmoituksesta. Ilmoituksen lähettämistapa ja -aika on tallennettava. Lisäksi on tallennettava ilmoituksen tekijä ja hänen yhteystietonsa.

Toiseksi kirjanpitoon on merkittävä toisen maan viranomaisen lähettämä ilmoitus porojen rajanylityksestä ja ilmoituksen tarkka sisältö. Niin ikään ilmoituksen vastaanottamistapa ja -aika sekä ilmoituksen tekijä ja hänen yhteystietonsa tallennetaan.

Kolmanneksi kirjanpitoon merkitään selostus siitä, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty toisesta maasta tulleen porojen rajanylitysilmoituksen johdosta.

Neljänneksi kirjanpitoon merkitään eriteltyinä kustannukset ja korvaukset, joita voidaan kokonaan tai osittain vaatia toiselta valtiolta. Kunkin erän osalta merkitään myös perustelu.

17 artikla. Toisen maan porojen aiheuttamien vahinkojen korvausarvioinnin pöytäkirjasta tulee lähettää ote kummankin maan toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisimman pian kustannusarvion laatimisen jälkeen. Samalla tavalla lähetetään puolivuositain luettelo 16 artiklassa mainituista tapauksista. Pöytäkirjanotteet toimitetaan sillä kielellä kuin ne on laadittu.

18 artikla. Toimivaltainen viranomainen voi valtuuttaa yhden tai useamman henkilön hoitamaan viranomaiselle kuuluvia tehtäviä. Valtuutettavan henkilön tulee olla täysivaltainen ja kykenevä hoitamaan hänelle annettavia tehtäviä. Se edellyttää yleensä porotalouden ja paikallisten olosuhteiden tuntemusta. Valtuutettava henkilö ei saa olla jääviyssuhteessa kehenkään asianosaiseen. Valtuutus tehdään kirjallisesti. Valtuutetun henkilön nimi- ja osoitetiedot lähetetään viivytyksettä asianosaisille. Aluevastuussa oleva poliisiviranomainen hoitaisi valtuuttamisen.

19 artikla. Poroaitakomissio vahvistaa muuttotiet, joita poronomistajat saavat toisen valtakunnan alueella käyttää muuttomatkoilla. Muuttoteitä on käytössä lähinnä Käsivarren paliskunnan alueella. Muuttomatalla ei saa laiduntaa poroja toisen valtakunnan alueella, vaan muuttomatkan tulee jatkua yhtäjaksoisena. Poroaitakomission tulee ilmoittaa paliskunnalle etukäteen sen alueella olevan muuttotien käytöstä.

Tätä sopimusta ei sovelleta teurasporoihin, jotka asianmukaisesti paimennettuina tuodaan luvallisesti maahan. Käytännössä porojen paimentaminen toiseen maahan teurastettavaksi on nykyään harvinaista.

20 artikla. Tässä sopimuksessa edellytetyissä tehtävissä saa käyttää maastoajoneuvoa myös toisen valtakunnan alueella siltä osin kuin sen valtakunnan lainsäädäntö sallii maastoajoneuvon käytön. Ajoneuvon ja kuljettajaan sovelletaan sen maan määräyksiä, jossa ajoneuvoa käytetään. Maastoliikennelain (1710/1995) 4 §:n mukaan ajoneuvolla ei saa liikkua maastossa ilman maanomistajan lupaa. Poronhoitoon kuuluvissa töissä voidaan kuitenkin liikkua ilman maanomistajan lupaa poronhoitoalueella ja sen välittömässä läheisyydessä lumipeitteiden aikana. Muuna aikana voidaan liikkua ainoastaan poronhoidolle välttämättömissä töissä paliskunnan poroisännän antamalla todistuksella. Tässä sopimuksessa edellytetyt tehtävät voidaan katsoa poronhoidolle välttämättömiksi töiksi.

Tämä sopimus ei miltään osin vähennä maastoajoneuvon kuljettajan velvollisuutta noudattaa siinä maassa maastoliikenteeseen sovellettavia säännöksiä.

21 artikla. Maiden poromerkkirekisterin pitäjien tulee toimittaa toisilleen ajantasainen tieto raja-alueella rekisteröidyistä poromerkeistä. Suomessa raja-alueeksi katsotaan ne paliskunnat, joiden alue rajoittuu valtakunnan rajaan. Luettelon tulee olla käännetty vastaanottajamaan kielelle. Poronhoitolain 23 §:n mukaan Paliskuntain yhdistys pitää poromerkkirekisteriä.

Toisessa maassa ei saa rekisteröidä poromerkkiä, jota voisi helposti erehtyä pitämään toisessa maassa aikaisemmin rekisteröitynä merkinä. Poromerkkirekisterin pitäjä varmistaa asian 1 momentin mukaan toisesta maasta saamiensa poromerkki-ilmoitusten perusteella.

Poromerkkirekisterin pitäjän tulee lähettää uudet poromerkkejä koskevat hakemukset raja-alueella toisen maan poromerkkirekisterin pitäjälle ennen merkin rekisteröimistä. Toisen maan poromerkkirekisterin pitäjän tulee viipymättä ilmoittaa, onko rekisteröintiä vastaan huomautettavaa.

22 artikla. Poroaitakomissio hallinnoi valtakunnan rajalle rakennettavan esteaidan ohella myös siihen välittömästi liittyviä aitoja. Poroaitakomissio voi päättää erotusaidan rakentamisesta, jos se on tarpeen sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi. Tällöin sopimusvaltio on velvollinen rakentamaan ja kunnossapitämään erotusaidan. Erotusaitaan sovelletaan tämän sopimuksen aita koskevia säännöksiä.

Paliskunnalla, maanomistajalla tai muulla asianosaisella voi olla perusteltu tarve liittää muu aita sopimusaitaan. Se edellyttää poroaitakomission lupaa. Tällaiseen aitaan ei sovelleta sopimusaitaa koskevia säännöksiä.

23 artikla. Sopimuksen edellyttämistä rangaistusseuraamuksista säädetään muun muassa rikoslaissa (39/1889). Sopimusaidan tai erotusaidan vahingoittaminen voi olla rangaistavaa esimerkiksi rikoslain 35 luvun 1 - 3 §:ssä tarkoitettuna vahingontekorikoksena. Aidassa olevaa veräjää on lähtökohtaisesti pidettävä rikoslain 28 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuna kiinteänä laitteena, joten luvattomaa käyttöä koskevat rangaistussäännökset (rikoslain 28 luvun 7 - 9 §) voivat tulla sovellettaviksi. Lievästä vahingonteosta ja lievistä luvattomasta käytöstä tuomitaan sakkorangaistus. Huolimattomuudesta tehtyihin tekoihin voidaan tietyin, tunnusmerkistöistä ilmenevin edellytyksin soveltaa eräissä tapauksissa myös esimerkiksi maastoliikennelain 25 §:n 2 kohdan säännöstä maastoliikennerekommuksesta taikka rikoslain 34 luvun 7 §:n säännöstä yleisvaarallisista rikoksista.

Valtion rajalla olevan sopimusaidan ja siihen välittömästi liittyvän erotusaidan vahingoittaminen on kielletty. Tahallinen tai huolimattomuudesta johtuva aidan vahingoittaminen on sakolla rangaistava teko samoin kuin aidassa olevan veräjän auki jättäminen. Teon vakavuutta arvioidessa otetaan huomioon, onko poroja teon seurauksena päässyt aidan läpi.

Sopimusaita ja siihen välittömästi liittyvä erotusaita ovat valtion omaisuutta. Aitaa tahallaan tai huolimattomuudesta vahingoittanut tekijä on velvollinen korvaamaan valtiolle asian selvittämisestä ja aidan korjaamisesta aiheutuvat kustannukset. Jos aidan vahingoittaminen tai aidassa olevan veräjän auki jättäminen on aiheuttanut porojen pääsemisen toisen valtakunnan alueelle, voi tekijä joutua vastuuseen myös 12 ja 13 artikloissa tarkoitetuista korvauksista. Tällöin korvausvastuu jaetaan tekijän ja poronomistajan kesken 15 artiklan 3 momentin perusteella sen mukaan mikä osuus kummankin toiminnalla on ollut vahingon syntymiseen. Vahingonkorvausvaatimus voidaan esittää myös 1 momentissa tarkoitettua rikosprosessista erillään.

24 artikla. Vanhan poroaitasopimuksen tulkitsemisessa ja soveltamisessa syntyneet erimielisyydet on aina pystytty ratkaisemaan osapuolten välisillä keskusteluilla ja neuvotteluilla. Tähän pyritään myös uuden sopimuksen toimeenpanossa. Jos se ei joskus onnistuisi, voi sopimusvaltio saattaa riidan kolmijäsenisen välityslautakunnan ratkaistavaksi. Kumpikin valtio nimeää välityslautakuntaan yhden jäsenen. Porotalousasioista vastaava ministeriö päättäisi nimeämisestä. Puheenjohtajan valitsevat valtiot yhdessä eikä hän saa olla kummankaan maan kansalainen. Jos Suomi ja Norja eivät pääse sopimukseen välityslautakunnan puheenjohtajasta, pyydetään Ruotsin hallitusta nimeämään hänet.

Välityslautakunnan puheenjohtaja pyytää aluksi kummankin maan lausunnot asiasta. Seuraavaksi välityslautakunta päättää asian käsittelymuodot sekä kokoontumisajat ja -paikat. Se määrää myös oman palkkionsa sekä riidan käsittelystä aiheutuvien kustannusten jaon valtioiden välillä. Kustannukset jaetaan pääsääntöisesti tasan maiden välillä.

25 artikla. Kumpikin valtio säätää sopimuksen toimeenpanosta vastaavista viranomaisista kansallisessa lainsäädännössään. Suomen osalta asiasta on tarkoitus säätää sopimuksen voi-

maanpanolaissa. Toimeenpanon sujuvoittamiseksi tehtävät keskitettäisiin yhdelle viranomaiselle.

Toimivaltaisista viranomaisista annetaan tiedot toiselle valtiolle. Suomen on tarkoitus ilmoittaa Norjalle toimivaltaisesta viranomaisesta samalla kun ilmoitetaan sopimuksen voimaansaattamista koskevien kansallisten menettelyjen suorittamisesta.

26 artikla. Sopimus on voimassa 30 vuotta voimaantulopäivästä. Sopimusvaltio voi irtisanoa sopimuksen viimeistään viisi vuotta ennen tämän ajanjakson päättymistä. Muussa tapauksessa sopimuksen voimassaolo jatkuu kymmenen vuotta kerrallaan. Sopimusvaltio voi irtisanoa sopimuksen viimeistään kaksi vuotta ennen kuluvan kymmenvuotijakson päättymistä.

Sopimusvaltioiden välillä voidaan nootteja vaihtamalla sopia uudelleen neuvotteluista. Kysymys on pitkäaikaisesta sopimuksesta, jonka säännöksiin kohdistuu ajan mittaan muutostarpeita kun olosuhteet muuttuvat. Tarkoitus on, että säännösten uudistamisesta voitaisiin tarpeen mukaan sopia menettelyssä, joka olisi kevyempi kuin kokonaan uuden sopimuksen solmiminen.

27 artikla. Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen nooteilla, että voimaantulon edellyttämät kansalliset valtiosäännön mukaiset menettelyt on suoritettu. Tavoitteena on saada sopimus voimaan vuoden 2017 alkupuolella.

Uusi sopimus kumoaa voimaan tullessaan vanhan vastaavan sopimuksen, joka on tehty 3 päivänä kesäkuuta 1981.

Suomen ja Norjan porotalousasioista vastaavat ministerit allekirjoittivat sopimuksen Karasjoella 9 päivänä joulukuuta 2014 kahtena suomen- ja norjankielisenä kappaleena. Sopimustekstit ovat yhtä pätevä kummallakin kielellä.

2 Lakiehdotusten perustelut

2.1 Laki poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

1 §. Pykälä sisältäisi tavanomaisen sekamuotoisen voimaansaattamislain säännöksen, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Sopimuksen artiklan 4 mukaan esteitä tulisi rakennettavaksi Angelin ja vanhan Karigasniemen välillä Suomen puolelle. Lisäksi saman artiklan viimeisen virkkeen mukaan sopimusvaltiolla on oikeus rakentaa muitakin aitoja, jotka ovat tarpeen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi. Suomi on jo aikaisemmin rakentanut esteaidan myös vanhan Karigasniemen ja rajapyykin 343 väliselle osuudelle. Tämän aidan ylläpitämisestä säädettäisiin 2 pykälässä. Lisäksi Suomi voisi tällä osuudella rakentaa ja ylläpitää muita aitarakennelmia edistämään porojen palauttamista Norjaan.

3 §. Pykälässä säädettäisiin sopimuksen toimeenpanossa toimivaltaisesta viranomaisesta. Toimeenpanon sujuvoittamiseksi tehtävät keskitettäisiin yhdelle viranomaiselle, poliisille. Norjan rajaan rajoittuva alue on harvaan asuttua seutua, minkä vuoksi siellä on vähän viranomaisia. Poliisi on monissa asioissa alueen yleisviranomainen. Suomen Ylä-Lapin ja Norjan Finnmarkin alueen poliisien välillä on hyvin toimivat yhteistyömenettelyt.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että poliisi voi valtuuttaa toisen viranomaisen, muun tahon tai henkilön suorittamaan sopimuksessa tarkoitettuja toimeenpanotehtäviä. Kysymys on operatiivisista tehtävistä, kuten Norjasta tulleiden porojen kokoamisesta ja siirtämisestä takaisin Norjaan. Tehtävän luonteen mukaan esimerkiksi Lapin ELY-keskus voi tulla kysymykseen. Paliskuntain yhdistyksellä on suoraan sopimuksen nojallakin tehtäviä. Yksittäisiä poromiehiä voidaan valtuuttaa käytännön poronhoitotöihin. Valtuutuksen tulee olla kirjallinen. Valtuutus ei voi sisältää julkisen vallan käyttöä.

4 §. Pykälän mukaan sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja voimaansaatamislain voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

2.2 Poronhoitolaki

1 §. Lain soveltamisala. Pykälän kolmas momentti esitetään kumottavaksi. Vastaava säännös sisältyisi Suomen ja Norjan välisen poroaitasopimuksen voimaansaattamislakiin. Suomella on Norjan ohella poroaitasopimukset myös Ruotsin ja Venäjän kanssa. Poronhoitolakiin sisältyisi näiden sopimusten piiriin kuuluvista asioista sellaiset säännökset, jotka koskevat kaikkia kolmea sopimusta.

39 §. Poroaitojen rakentaminen. Pykälän 1 momentin kieliasua tarkistettaisiin. Säännöksen sisältö säilyisi ennallaan.

Pykälän 2 ja 3 momentin säännökset siirrettäisiin 39 a §:ään.

39 a §. Valtakunnan rajalle rakennettava esteaita. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että ensisijaisesti käyttöoikeuden perustamisesta esteaitaa varten kiinteistön alueelle olisi sovittava kiinteistön omistajan kanssa. Viranomaisen tulisi aloittaa käyttöoikeuden perustaminen omistajan kanssa käytävällä neuvottelulla. Käyttöoikeuden perustaminen ja sijainnin vahvistaminen tapahtuisi aina kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977, jäljempänä lunastuslaki) säädettyssä menettelyssä lunastustoimituksessa. Menettelyä sovellettaisiin sekä, jos kiinteistön omistajan kanssa ei päästä sopimukseen käyttöoikeuden perustamisesta tai käyttöoikeuden sijoittamisesta kiinteistön alueelle, että käyttöoikeuden perustuksessa yksityisoikeudelliseen sopimukseen tai viranomaisen lupaan. Valtio määrättäisiin maksamaan käyttöoikeudesta taloudellisen menetyksen kattava täysi korvaus siten kuin lunastuslain 29 §:ssä säädetään. Esteaitaa ei saisi sijoittaa kiinteistön alueelle, jos siitä aiheutuisi jollekin kiinteistölle huomattavaa haittaa. Huomattava haitta ensisijaisesti kohdistuisi siihen kiinteistöön, jonka alueelle esteaita tulee rakennettavaksi. Huomattavan haitan arvioiminen tapahtuisi samoin kriteerein kuin on säädetty kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 156 §:n 1 momentissa tai yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) 8 §:ssä. Kuitenkin aitaa sijoitettaessa olisi tarvittaessa otettava huomioon poronhoitolain 31 §:n 1 momentin ja 32 §:n sääntely, jonka mukaan saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä määritetyllä saamelaisten kotiseutualueella porojen hoitaminen voi tapahtua niin, ettei vahingonkorvausvastuuta välttämättä synny, vaikkei porojen pääsyä puutarhoihin, vakinaisen asutuksen pihoihin tai muille erityiseen käyttöön otetuille alueille ole aidoin tai vastaavalla tavalla estetty. Käyttöoikeuden

perustamiseksi, korvaamiseksi ja sijainnin määrittämiseksi tehdyn lunastustoimituksen toimituskustannuksista vastaisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimituksen hakijana.

Esteaidan sijainnista esimerkiksi Norjan vastaisella rajalla on tehty Suomea sitovaksi tarkoitettu sopimus Karasjoella 9 päivänä joulukuuta 2014. Suomen tasavallan ja Norjan kuningaskunnan hallitusten välillä on sovittu poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle. Valtakuntia sitovassa sopimuksessa tarkoitettujen esteaidan toteuttaminen on yleisen edun mukaista, jolloin käyttöoikeuden lunastamisesta on päätettävä, jos sopimusta maanomistajan kanssa ei ole syntynyt, lunastustoimituksessa. Sopimuksen 5 artiklan mukaisesti Angelin ja vanhan Karigasniemen välille aita on rakennettava niin lähelle valtakunnan rajaa kuin maasto-olosuhteet sen sallivat. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että edellä tarkoitettua kansainvälistä sopimusta Norjan kanssa olisi esteaitaa sijoitettaessa noudatettava. Toimitusmiesten vahvistettua käyttöoikeuden sijainnin, sopimuksen 5 artiklassa säännellyn mukaisesti poroaitakomissio hyväksyisi yleispiirteisen työselityksen aidan rakentamista varten. Poroaitakomission tehtävänä on yleisesti varmistaa maiden välisen sopimuksen velvoitteiden toimeenpano. Poroaitakomission edustaja tulisi kutsua lunastustoimitukseen, mikäli mahdollista.

Käyttöoikeus merkittäisiin kiinteistötietojärjestelmään ja sen osana olevalle kiinteistörekisterikartalle. Käyttöoikeus perustettaisiin sekä kiinteistörekisterilain (392/1985) 2 §:ssä tarkoitettujen kiinteistöjen alueille että tarvittaessa rasittamaan yhteisiä alueita. Käyttöoikeuden haltijana Suomen valtio vastaisi aidan rakentamisesta ja kunnossapidosta, mistä on säännös pykälän 3 momentissa. Rakentamisen ja kunnossapidon mahdollistamiseksi valtion edustajalla olisi oikeus liikkua muiden julkisyhteisöjen tai yksityisten omistamien kiinteistöjen alueella. Oikeus kattaisi muun muassa aitaravikkeiden kuljetuksen. Liikkumisen tulisi tapahtua tarpeetonta haittaa ja häiriötä välttäen.

Lunastustoimitusta hakisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus yleisen edun toteuttamiseksi. Kun lunastuslain mukaista lunastusmenettelyä joudutaan soveltamaan, lunastusluvan myöntäminen tapahtuisi sanotun lain mukaisessa lunastustoimituksessa lunastustoimikunnan toimesta.

3 Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona jälkimmäinen sopimuspuoli on ilmoittanut toiselle sopimuspuolelle sopimuksen hyväksymistä koskevien kansallisten menettelyjen loppuunsaattamisesta. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Perustuslain 94 §:n mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Valtiosopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä seuraavissa tapauksissa:

- 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista,
- 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita,
- 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla,

HE 143/2016 vp

4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai

5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla.

Asiaan ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp).

Porojen omistusoikeus nauttii perustuslain 15 §:ssä tarkoitettua omaisuuden suojaa. Porotalouden harjoittaminen kuuluu 18 §:n tarkoittaman elinkeinovapauden piiriin. Sopimus sisältää useita määräyksiä, jotka liittyvät poronhoitajien oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Tällaisia määräyksiä on sopimuksen 1—4, 8—15 ja 19—24 artikloissa. Määräykset kuuluvat näin lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan hyväksyntää.

Sopimuksen 27 artiklan 2 momentin mukaan sopimus kumoaa voimaantullessaan nykyisen sopimuksen. Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunnan hyväksyminen vaaditaan sellaisen valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen irtisanomiseen, joka sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunta on jäävartiosopimuksen voimassaolon lakkauttamista koskevassa lausunnossaan todennut, että vaikka sopimuksen lakkauttamisessa ei ole muodollisesti kysymys sopimuksen irtisanomisesta, vaikutuksiltaan sopimuksen kansainvälisoikeudellisen voimassaolon lakkauttaminen rinnastuu velvoitteen irtisanomiseen (PeVL 18/2002 vp ja PeVL 32/2006 vp). Perustuslakivaliokunta on perustuslakiuudistuksen yhteydessä katsonut, että eduskunnan hyväksyminen vaaditaan myös sellaisen kansainvälisen velvoitteen irtisanomiseen, jonka eduskunta on hyväksynyt ennen uuden perustuslain voimaantuloa (PeVM 10/1998 vp). Nykyisen poroaitasopimuksen kumoaminen edellyttää siten eduskunnan suostumusta.

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamiseksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

Eduskunta hyväksyisi poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle Suomen tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä Karasjoella 9 päivänä joulukuuta 2014 tehdyn sopimuksen.

Edellä esitetyn perusteella ja koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Suomen tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle Karasjoella 9 päivänä joulukuuta 2014 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen 4 artiklan 5 momentin nojalla Suomi ylläpitää poroaitaa myös vanhan Karigasniemen ja rajapyykin 343 välisellä osuudella. Lisäksi Suomi voi tällä osuudella rakentaa ja ylläpitää muita aitarakennelmia edistämään porojen palauttamista Norjaan.

3 §

Sopimuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on poliisi. Poliisi voi valtuuttaa toisen viranomaisen, muun tahon tai henkilön suorittamaan sopimuksen mukaisia toimeenpanotehtäviä kuten Norjasta tulleiden porojen kokoamista ja siirtämistä takaisin Norjaan.

4 §

Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki

poronhoitolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan poronhoitolain (848/1990) 1 § 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1466/2009,
muutetaan 39 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1466/2009, ja
lisätään lakiin uusi 39 a § seuraavasti:

39 §

Poroaitojen rakentaminen

Valtion maalle saadaan rakentaa esteaita maa- ja metsätalousministeriön luvalla ja erotusaita sen viranomaisen luvalla, jonka hallinnassa alue on. Tilapäisen poroaidan rakentamisesta valtion maalle on ilmoitettava sille viranomaiselle, jonka hallinnassa alue on.

39 a §

Valtakunnan rajalle rakennettava esteaita

Valtakunnan rajalle rakennettavaa esteaitaa varten tarpeellisesta käyttöoikeudesta on ensisijaisesti sovittava maanomistajan kanssa. Jos sopimukseen ei päästä, käyttöoikeutta koskeva asia käsitellään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädettyssä järjestyksessä lunastustoimituksessa. Lunastustoimituksen toimituskustannukset maksaa Suomen valtio.

Käyttöoikeuden perustamiseen sovelletaan, mitä kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 156 §:n 1 momentissa säädetään rasiteoikeuden perustamisesta. Jos Suomi on tehnyt sitä sitovan sopimuksen vieraan vallan kanssa yleisen edun perusteella toteutettavasta esteaidasta, sopimusta on noudatettava käyttöoikeuden sijainnista päätettäessä. Sekä valtion aluetta että yksityisen aluetta koskeva käyttöoikeus esteaitaa varten on merkittävä kiinteistötietojärjestelmään.

Valtakunnan rajalle rakennettu esteaita kuuluu Suomen valtiolle, joka vastaa aidan rakentamisesta ja ylläpidosta. Määrärahan tähän myöntää Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-

HE 143/2016 vp

keskus. Valtion edustajalla on oikeus käyttöoikeuden perusteella liikkua alueella esteaidan rakentamista ja kunnossapitoa varten.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen

Sopimusteksti

**SUOMEN TASAVALLAN JA NORJAN
KUNINGASKUNNAN VÄLINEN SOPI-
MUS POROAITOJEN RAKENTAMISES-
TA JA KUNNOSSAPIDOSTA SEKÄ
MUISTA TOIMENPITEISTÄ POROJEN
ESTÄMISEKSI PÄÄSEMÄSTÄ TOISEN
VALTAKUNNAN ALUEELLE**

**KONVENSIJON MELLOM REPUBLIK-
KEN FINLAND OG KONGERIKET
NORGE OM BYGGING OG VEDLIKE-
HOLD AV REINGJERDER OG ANDRE
TILTAK FOR Å HINDRE AT REIN
KOMMER INN PÅ DET ANDRE RIKETS
OMRÅDE**

Suomen tasavallan hallitus ja Norjan kuningaskunnan hallitus, haluten uudistaa ja kehittää Suomen ja Norjan välillä 3 päivänä kesäkuuta 1981 poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on estää poroja ylittämästä näiden kahden valtakunnan rajaa, tehdyn sopimuksen määräyksiä, ovat sopineet seuraavasta uuden sopimuksen tekstistä:

Republikken Finlands regjering og Kongeriket Norges regjering, som ønsker å fornye og utvikle bestemmelsene i konvensjonen av 3. juni 1981 mellom Finland og Norge om bygging og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to riker, er blitt enige om følgende tekst til ny konvensjon:

I luku

Paimennusvelvoite

1 artikla

Paimennusvelvoite

Suomalaiset ja norjalaiset poronomistajat ovat velvolliset huolehtimaan porojensa jatkuvasta asianmukaisesta paimentamisesta siten, että niiden pääseminen toisen valtakunnan alueelle mikäli mahdollista estyy. Tämän sopimuksen mukaisesti rakennetut aidat on rakennettu poronomistajien paimennusvelvoitteen tukemiseksi.

II luku

Aidat

2 artikla

Olemassa olevat ja uudet sopimusaidat

Porojen estämiseksi pääsemästä kulkemaan valtakunnanrajan yli on rakennettu aita Suomen, Norjan ja Ruotsin yhteisen kolmen valtakunnan rajapyykin (rajapyykki 294) ja Muotkavaarassa (Krokfjell) olevan Suomen,

Kapittel I

Vokteplikt

Artikkel 1

Vokteplikten

Finske og norske reineiere plikter å sørge for at deres rein til enhver tid blir forsvarlig vokter slik at det så vidt mulig unngås at reinen kommer inn på det andre rikets område. Gjerder som er oppført i henhold til denne konvensjonen er oppført for å støtte opp om reineiernes vokteplikt.

Kapittel II

Gjerder

Artikkel 2

Eksisterende og nye konvensjonsgjerder

For å hindre at rein kommer over riksgrensen er det oppført et gjerde på strekningen fra treriksryøysa mellom Finland, Norge og Sverige (riksrøys 294) til treriksryøysa mellom Finland, Norge og Den russiske føderasjon

Norjan ja Venäjän federaation yhteisen kolmen valtakunnan rajapyykin väliselle osuudelle.

Yllä mainitulle osuudelle on rakennettu yhtenäinen aita lukuun ottamatta osuutta Angelista rajapyykkiin 343.

Angelin ja Levajoen välille rakennetaan aita. Angelista vanhaan Karigasniemeen aita rakennetaan Suomen puolelle rajaa. Aita rakennetaan niin lähelle rajaa kuin maastolosuhteiden vuoksi on mahdollista. Vanhasta Karigasniemestä Levajoelle aita rakennetaan Norjan puolelle rajaa. Kaarasjoen ja Levajoen välillä aita rakennetaan valtatie (E6) länsipuolelle.

Aita saa erityisissä tapauksissa 5 artiklan nojalla nimitettävän poroaitakomission päätöksellä poiketa aina 2 kilometrin päähän valtakunnan rajasta, milloin kohtuuttomien rakennus- tai kunnossapitokustannusten välttäminen tai aidan tehokkuuden turvaaminen niin vaativat. Jos poikkeama valtakunnan rajasta on yli 2 kilometriä, on poroaitakomission sitä koskeva päätös hyväksyttävä nootientivaihdolla valtakuntien välillä. Päätettävissä aidan poikkeamisesta valtakunnan rajasta, on kuitenkin huolehdittava siitä, etteivät toisen valtakunnan poronomistajat menetä laidunluetta olennaisesti enemmän kuin toisen.

3 artikla

Aitalinja rajana

Kaikissa kysymyksissä, joita tämä sopimus koskee, määräävä raja on aitalinja niillä osuuksilla, joille valtakuntien välille on 2 artiklan mukaisesti rakennettu aita. Angelin ja rajapyykin 343 välisellä osuudella määräävä raja on kuitenkin valtakuntien välinen raja.

4 artikla

Työselitys ja vastuu aidan rakentamisesta ja kunnossapidosta

Aita rakennetaan ja kunnossapidetaan 5 artiklan nojalla nimitettävän poroaitakomission vahvistaman työselityksen mukaisesti.

Norja on rakentanut/rakentaa ja kunnossa-

på Krokfjell (Muothavarre).

På den nevnte strekningen er det oppført et sammenhengende gjerde unntatt strekningen fra Angeli til riksrøys 343.

Mellom Angeli og Levajok skal det oppføres et gjerde. Fra Angeli til gamle Kargasniemi oppføres gjerde på finsk side av grensen. Sett ut i fra de topografiske forholdene skal dette gjerdet oppføres så nær grensen som mulig. Fra gamle Kargasniemi til Levajok oppføres gjerde på norsk side av grensen. Dette gjerdet skal oppføres på vestsiden av hovedveien (E6) mellom Karasjok og Levajok.

Den reingjerdekommissjon som i henhold til artikkel 5 skal oppnevnes, kan bestemme at gjerdet i særlige tilfelle kan avvike inntil 2 km fra riksgrensen hvor det er nødvendig for å unngå uforholdsmessige utgifter til oppføring og vedlikehold eller for å trygge gjerdet effektivitet. Dersom avviket blir over 2 km, må Reingjerdekommissjonens vedtak godkjennes gjennom noteveksling mellom de to riker. Ved bestemmelse om at gjerdet skal avvike fra riksgrensen, skal det iaktas at reiene i det ene riket ikke skal berøves beitemark i vesentlig større utstrekning enn reiene i det annet rike.

Artikkel 3

Gjerdelinje som skille

På de strekninger hvor gjerde i medhold av artikkel 2 er oppført mellom de to rikene, er gjerdelinjen avgjørende skille for alle spørsmål som omhandles i denne konvensjonen. For strekningen mellom Angeli og riksrøys 343 er riksgrensen likevel avgjørende skille.

Artikkel 4

Arbeidsbeskrivelse og ansvar for oppføring og vedlikehold av gjerdet

Gjerdet oppføres og vedlikeholdes i samsvar med den arbeidsbeskrivelse som fastsettes av den reingjerdekommissjon som i henhold til artikkel 5 skal oppnevnes.

Norge har oppført/fører opp og vedlikehol-

pitää aidan seuraavilla osuuksilla:

1. Kolmen valtakunnan rajapyykistä 294 Tromsissa rajapyykkiin 316
2. Nuolasjoen suulta Angeliin
3. Vanhasta Karigasniemestä (Julláguoika) Levajoelle
4. Rajapyykistä 353 Muotkavaarassa (Krokkfjell) olevaan Suomen, Norjan ja Venäjän federaation kolmen valtakunnan rajapyykkiin.

Suomi on rakentanut/rakentaa ja kunnossapitää aidan seuraavilla osuuksilla:

1. Rajapyykistä 316 Nuolasjoen suulle
2. Angelista vanhaan Karigasniemeen (Julláguoika)
3. Rajapyykistä 343 rajapyykkiin 353.

Poroaitakomission tulee varmistaa, että uusien aitojen rakentaminen ja nykyisten aitojen siirtäminen rekisteröidään GPS-rekisteröinnillä, jotta poroaitakomissiolla on kulloinkin päivitetty kartta aitalinjoista.

Kummallakin maalla on oikeus kustannuksellaan korottaa tai vahvistaa rakennettua aita tarpeelliseksi katsomassaan laajuudessa. Tällaiset työt eivät saa heikentää aidan kestävyyttä. Lisäksi kummallakin maalla on oikeus rakentaa aitoja, jotka ovat tarpeen tämän sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi.

5 artikla

Poroaitakomissio

Aidan rakentamista ja kunnossapitoa 4 artiklassa mainituilla aitaosuuksilla valvomaan asetetaan kuusijäseninen suomalais-norjalainen poroaitakomissio. Sen jäsenistä kummankin valtakunnan viranomaiset nimitävät kolme neljäksi vuodeksi kerrallaan. Puhheenjohtajana toimii parittomina vuosina suomalainen ja parillisina vuosina norjalainen.

Poroaitakomissio vahvistaa työselityksen raja-aidan rakentamista ja kunnossapitoa varten ja valvoo, että aita rakennetaan ja kunnossapidetään työselityksen mukaisesti.

Kummankin valtakunnan on asetettava riittävä määrä aidan kunnossapitäjiä, joiden tulee tarkastusmatkoillaan korjata aitoja. Viois-

der gjerdet på følgende strekninger:

1. Fra treriksrøysa 294 i Troms til riksøys 316
2. Fra Njuolasjohkas munning til Angeli
3. Fra gamle Kargasniemi ved Julláguoika til Levajok
4. Fra riksøys 353 til treriksrøysa mellom Finland, Norge og Den russiske føderasjon på Krokkfjell (Muothavarre).

Finland har oppført/fører opp og vedlikeholder gjerdet på følgende strekninger:

1. Fra riksøys 316 til Njuolasjohkas munning
2. Fra Angeli til gamle Kargasniemi ved Julláguoika
3. Fra riksøys 343 til riksøys 353.

Reingjerdekommissjonen skal sikre at oppføring av nye gjerder og flytting av eksisterende gjerder GPS-registreres, slik at reingjerdekommissjonen til en hver tid har et oppdatert kartgrunnlag over gjerdetraseene.

Hvert rike har adgang til for egen regning å foreta slik forhøyelse eller forsterkning av gjerdet som det finner grunn til. Slike arbeider må ikke svekke gjerdets holdbarhet. I tillegg har hvert rike rett til å oppføre gjerder som er nødvendige for å ivareta forpliktelsene etter denne avtalen.

Artikkel 5

Reingjerdekommissjonen

Til å overvåke oppføring og vedlikehold av de gjerdestrekninger som er nevnt i artikkel 4, skal det oppnevnes en finsk-norsk reingjerdekommissjon på seks medlemmer. Myndighetene i de to rikene oppnevner tre medlemmer for en periode på fire år. Vervet som leder utføres i oddetallsår av en finne, og partallsår av en nordmann.

Reingjerdekommissjonen fastsetter arbeidsbeskrivelse for oppføring og vedlikehold av grensegjerdet, og påser at gjerdet oppføres og vedlikeholdes i samsvar med arbeidsbeskrivelsen.

Det påligger hvert av de to rikene å utse et tilstrekkelig antall personer til å føre tilsyn med gjerdet, og til å foreta reparasjoner på

ta, joita ei voida korjata tarkastusmatkoilla, tulee kunnossapitäjän tehdä kirjallinen selostus poroaitakomissiolle. Tällaiset korjaukset on suoritettava mahdollisimman nopeasti.

Kumpikin valtakunta vastaa poroaitakomissioon nimittämiensä jäsenten kustannuksista.

Poroaitakomission on varmistettava, että Angelin ja vanhan Karigasniemen välille aita rakennetaan niin lähelle valtakunnanrajaa kuin maasto-olosuhteet sallivat.

Jos poroaitakomissio ei pääse yksimieliseen ratkaisuun, tulee asia saattaa 24 artiklassa mainitun välityslautakunnan lopullisesti päätettäväksi.

Komission päätökset laaditaan kirjallisessa muodossa ja ne on viipymättä toimitettava kummankin maan toimivaltaisille viranomaisille.

6 artikla

Rakentaminen ja tarkastus

Angelin ja Levajoen välisellä osuudella kummankin valtakunnan tulee aloittaa 4 artiklassa tarkoitettu aidan rakentaminen tämän sopimuksen voimaantuloa seuraavana vuonna. Aidan rakentaminen on saatettava loppuun viiden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta.

Kummallakin valtakunnalla on oikeus määrätä tarkastusmiehen valvomaan ja tarkastamaan aitojen rakentamista ja kunnossapitoa. Tarkastusmiehen tulee myös valvoa, että aitalinjoja pidetään siistissä kunnossa ja että sen muu sopimuksessa tarkoitettu käyttö ja sillä liikkuminen on sopusoinnussa asianomaisen maan voimassa olevien määräysten kanssa. Tarkastuksesta vastuussa olevien on lähetettävä kirjallinen ilmoitus laiminlyönneistä, virheistä ja aitojen siirtämisestä poroaitakomissiolle.

Jos on erityisiä perusteita, toisen valtakunnan toimivaltainen viranomainen voi antaa luvan niille henkilöille, joilla on aidan tarkastus- ja kunnossapitovastuu, käyttää toisen valtakunnan aluetta.

sine inspeksjonsreiser. Feil som ikke kan rettes på inspeksjonsreisen, skal det rapporteres skriftlig om til Reingjerdekommissjonen. Slike feil skal utbedres så snart som mulig.

Hvert rike bærer selv utgiftene til sine medlemmer i Reingjerdekommissjonen.

Reingjerdekommissjonen skal ut fra de topografiske forholdene sikre at gjerdet mellom Angeli og gamle Kargasniemi oppføres så nært riksgrensen som mulig.

Dersom det ikke oppnås enstemmige vedtak i Reingjerdekommissjonen, skal saken forelegges den i artikkel 24 nevnte voldgiftsnemnd til endelig avgjørelse.

Kommissjonens beslutninger skal foreligge skriftlig, og uten opphold meddeles ansvarlig myndighet i begge land.

Artikkel 6

Oppføring og tilsyn

På strekningen mellom Angeli og Levajok skal begge rikene begynne oppføringen av gjerdestrekningen i henhold artikkel 4 året etter ikrafttredelsen av denne avtalen. Gjerdet skal ferdigstilles innen fem år fra ikrafttredelsen av denne avtalen.

Hvert av rikene har rett til å oppnevne en tilsynsperson som skal overvåke og inspisere oppføring og vedlikehold av gjerdet. Tilsynspersonen skal også kontrollere at det blir ryddet opp langs gjerdelinjen, og at øvrig bruk og ferdsel i henhold til konvensjonen er i samsvar med gjeldende regler i vedkommende land. De som har ansvaret for tilsynet skal sende skriftlig underretning om forsømmelser, feil og flytting av gjerder til Reingjerdekommissjonen.

Dersom det foreligger særlige grunner, kan ansvarlig myndighet i det andre rike gi tillatelse til at de personer som har tilsyn med og vedlikholdsansvaret for gjerdet, får benytte det andre rikes område.

III luku

Porojen rajanylitys

7 artikla

Ilmoitus rajanylityksestä

Kun on todettu, että yhdestä valtakunnasta kotoisin olevia poroja on tullut toisen valtakunnan alueelle, on toimivaltaisen viranomaisen mahdollisimman pian ilmoitettava rajanylityksestä sen valtakunnan viranomaiselle, josta porot ovat kotoisin. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi porojen lukumäärä, jos se on tiedossa, rajanylityspaikka sekä porojen palauttamisen aika ja paikka. Ilmoitus on lähetettävä sähköpostitse tai muulla tavalla todisteellisesti.

Ilmoituksessa on annettava tieto, jos suomalaisten ja norjalaisten porojen sekoittumisen vuoksi on toimitettava erotus. Samanlaisesti tai mahdollisimman pian tulee antaa erillinen ilmoitus erotuksen ajasta ja paikasta.

Jos ilmoituksen tekijän mielestä on syntynyt 12 artiklan mukaan korvattava vahinko, sen tulee käydä ilmi rajanylitystä koskevasta ilmoituksesta. Toimivaltaisen viranomaisen tulee samalla tai mahdollisimman pian eri ilmoituksella määrätä esitetyn vahingon tutkimisen aika ja paikka.

Ilmoituksessa tulee, jos mahdollista, antaa tarkka selostus vahingon aiheuttamisen ajankohdasta ja paikasta, vahingon laadusta ja määrästä sekä taloudellisesta menetyksestä, jota vaaditaan korvattavaksi. Jos mahdollista, tulee antaa tietoja, joilla saattaa olla merkitystä vahinkoa aiheuttaneiden porojen omistajan toteamiseksi. Myös mahdollisista todistajista ja muista todisteista on ilmoitettava.

8 artikla

Palauttaminen

Jos suomalaisia poroja tulee Norjan alueelle tai norjalaisia poroja Suomen alueelle, ja porojen rajanylitys on huomattava tai jatkunut pitemmän aikaa tai, jos on tapahtunut suomalaisten ja norjalaisten porojen sekaantumista keskenään, on sen valtakunnan toi-

Kapittel III

Når rein krysser grensen

Artikkel 7

Melding ved grenseoverskridelse

Når det er konstatert at rein hjemmehørende i det ene riket, er kommet inn på det andre rikets område, skal vedkommende myndighet så snart som mulig gi melding om grenseoverskridelsen til myndigheten i det riket hvor den grenseoverskridende reinen hører hjemme. Meldingen skal gi opplysning om antall rein der det er kjent, stedet for grenseoverskridelsen og tid og sted for tilbakeføring av reinen. Meldingen skal gis per e-post eller annen etterprøvable metode.

I meldingen skal det gis beskjed om det er behov for utskilling ved sammenblanding av finske og norske rein. Det skal samtidig eller så snart som mulig, gis særskilt melding om tid og sted for utskillingen.

Dersom melder mener at det er oppstått skade som skal erstattes etter artikkel 12, skal dette fremkomme i meldingen om grenseoverskridelse. Vedkommende myndighet skal samtidig eller så snart som mulig, gi særskilt melding om tid og sted for undersøkelse av påberopt skade.

I meldingen skal det så langt som mulig gis nøyaktige opplysninger om tid og sted for skadevoldelsen, skadens art og omfang og det økonomiske tapet som kreves erstattet. Så langt som mulig skal det gis opplysninger som kan ha betydning for å fastslå hvem som eier den reinen som har gjort skade. Eventuelle vitner og andre bevis skal også oppgis.

Artikkel 8

Tilbakeføring

Dersom finske rein kommer inn på norsk område, eller norske rein kommer inn på finsk område, og grenseoverskridelsen er betydelig, eller har pågått i lengre tid, eller det er skjedd sammenblanding av finske og norske rein, skal vedkommende myndighet i

mivaltaisen viranomaisen, jossa porot ovat, ryhdyttävä toimenpiteisiin porojen palauttamiseksi mahdollisimman nopeasti kotimaahansa.

Jos porojen rajanylitys on vähäinen ja tahtunut hiljattain ja poronomistajat molemmin puolin rajaa ovat asiasta yhtä mieltä, poronhoitajat voivat palauttaa porot kotimaahansa. Rajanylityksestä on tehtävä niin pian kuin mahdollista ilmoitus molempien valtakuntien toimivaltaiselle viranomaiselle. Tällaisen palauttamisen osalta ei sovelleta 7, 11 ja 13 artikloiden määräyksiä.

9 artikla

Velvollisuus porojen noutamiseen

Jos poroja ei ole 8 artiklan 2 kappaleen mukaisesti ajettu takaisin siihen valtakuntaan, josta ne ovat kotoisin, on 7 artiklassa mainitun ilmoituksen vastaanottanut viranomainen velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin yhdessä poronomistajien ja mahdollisesti muun viranomaisen kanssa, jotta porot viipymättä noudetaan.

Jos on toimitettava erotus, on porot noudettava erotusta varten määrätynä aikana.

10 artikla

Erotus

Sen paikkakunnan toimivaltainen viranomainen, jossa erotus on toimitettava, on velvollinen yhdessä poronomistajien ja mahdollisesti muun viranomaisen kanssa huolehtimaan siitä, että erotus voidaan suorittaa sitä varten määrätynä aikana. Niiden porojen omistaja, joihin vieraat porot ovat sekaantuneet, on itse tai sijaisen edustamana velvollinen avustamaan erotuksessa. Erotuksesta on pidettävä pöytäkirjaa, johon mm. merkitään vieraiden porojen lukumäärä ja, jos mahdollista, kaikki porojen merkit.

Ote erotuksessa pidetystä pöytäkirjasta on mahdollisimman pian toimitettava porojen kotimaan toimivaltaiselle viranomaiselle.

Porojen kotimaan poronomistajat, jotka vastaanottavat erotetut porot, ovat velvollisia antamaan kirjallisen vahvistuksen vastaan-

det rike hvor reinen oppholder seg iverksette tiltak for at reinen så snart som mulig blir ført tilbake til sitt hjemland.

Dersom grenseoverskridelsen er ubetydelig og nylig har skjedd, og reineierne på begge sider av grensen er enige om det, kan reinen føres tilbake til sitt hjemland av reingjeterne. Det skal så snart som mulig gis melding om grenseoverskridelsen til vedkommende myndighet i de to riker. Ved slik tilbakeføring gjelder ikke bestemmelsene i artiklene 7, 11 og 13.

Artikkel 9

Plikt til avhenting av rein

Dersom reinen ikke er drevet tilbake til det riket hvor den hører hjemme i samsvar med artikkel 8, annet ledd, plikter myndigheten som har mottatt melding etter artikkel 7 å iverksette tiltak sammen med eierne av reinen og eventuelt annen myndighet, slik at reinen uten opphold blir avhentet.

Dersom utskilling må holdes, skal reinen avhentes til den tid som er fastsatt for utskillingen.

Artikkel 10

Utskilling

Vedkommende myndighet på det sted hvor utskillingen skal foregå, plikter sammen med reineierne og eventuelt annen myndighet å sørge for at utskillingen kan holdes til den tid som er fastsatt. Eieren av den rein som den fremmede rein er blandet sammen med, er pliktig til selv eller ved stedfortreder å hjelpe til ved utskillingen. Det skal føres protokoll for utskillingen hvor det bl.a. gis opplysning om antall fremmede rein, og så langt som mulig alle reins merker.

Utskrift av protokollen for utskillingen skal så snart som mulig sendes til vedkommende myndighet i reinens hjemland.

De reineiere i reinens hjemland som overtar de utskilte rein, plikter å bekrefte mottakelsen skriftlig. Gjenpart av denne bekrefte-

otosta. Jäljennös tästä vahvistuksesta lähete-
tään porojen kotimaan toimivaltaiselle viran-
omaiselle yhdessä pöytäkirjaotteen kanssa.

11 artikla

Maksu luvattomasta laiduntamisesta

Kun 7 artiklan mukainen ilmoitus on lähe-
tetty, rajan ylittäneiden porojen omistajat
voivat viedä poronsa takaisin seitsemän vuo-
rokauden sisällä ilman että rajanylityksestä
vaaditaan maksua. Jos poroja ei ole noudettu
määräajassa, on sillä valtakunnalla, johon po-
rot ovat tulleet, oikeus vaatia luvattomasta
oleskelusta maksu, jonka suuruus on enintään
5 prosenttia laskettujen eläinten arvosta.

Jos porot tavataan valtakunnassa sen jäl-
keen, kun 10 päivää on kulunut 7 artiklassa
mainitun ilmoituksen lähettämisestä, käsitel-
lään tilannetta uutena rajanylityksenä. Jos
erotus on toimitettu, lasketaan määräaika ero-
tukselle määrätystä päivästä.

12 artikla

Korvaus vahingosta

Maatalousmaille tai jäkäläkoille aiheutu-
neesta vahingosta johtuva taloudellinen me-
netyks, jonka toisesta valtakunnasta kotoisin
olevat porot taikka niiden omistajat tai hoita-
jat ovat aiheuttaneet toisen valtakunnan
asukkaille, on korvattava täysimääräisesti 11
artiklassa tarkoitettun maksun lisäksi. Aiheu-
tuneen vahingon johdosta korvausta vaativan
henkilön on osoitettava vahinko ja vahingon
suuruus esittämässään vaatimuksessa.

Jos rajanylitysilmoituksen yhteydessä on
esitetty vahingonkorvausvaatimus, on sen
valtakunnan toimivaltaisen viranomaisen,
jossa vahinko on tapahtunut, huolehdittava
siitä, että vahinko tutkitaan niin pian kuin
mahdollista. Toimivaltaisen viranomaisen on
ilmoitettava todisteellisesti toisen valtakun-
nan toimivaltaiselle viranomaiselle vahinko-
tarkastuksen aika ja paikka. Tälle viranomai-
selle on annettava mahdollisuus olla läsnä
vahinkotarkastuksessa. Tutkinnan tuloksista
on käytävä ilmi, onko vahinkoa aiheutunut,
onko vahinko porojen aiheuttama ja onko
vahinko sen laatuinen, että siitä voidaan vaa-

sen skal sendes sammen med protokollut-
skriften til vedkommende myndighet i rei-
nens hjemland.

Artikkel 11

Betaling for ulovlig beite

Etter at det er sendt melding i samsvar med
artikkel 7, kan eierne av den rein som har
krysset grensen føre reinen tilbake innen en
frist på sju døgn uten at det utløses en
betaling for grenseoverskridelsen. Dersom
reinen ikke er avhentet innen fristen, har det
riket som reinen er kommet inn i, rett til å
kreve betaling for det ulovlige opphold med
høyst 5 pst. av verdien av de opptalte dyr.

Dersom reinen påtreffes i riket etter at 10
dager er gått fra melding etter artikkel 7 ble
sendt, blir forholdet å behandle som ny gren-
seoverskridelse. Dersom utskilling er holdt,
regnes fristen fra den dag som er fastsatt for
utskillingen.

Artikkel 12

Erstatning for skade

Utover betalingen i artikkel 11 skal gis full
erstatning for økonomisk tap som følge av
skade på jordbruksareal og lavmatter påført
det ene rikets innbyggere av rein
hjemmehørende i det andre riket eller av rei-
nens eiere eller gjeterne. Det er den som har
fremmet krav om at det har skjedd en skade
som må dokumentere skaden og skadeom-
fanget i det krav som presenteres.

Dersom det er fremmet krav om erstatning
i forbindelse med melding om grenseover-
skridelse, skal vedkommende myndighet i
det riket hvor skaden har funnet sted sørge
for at skaden undersøkes så raskt som mulig.
Vedkommende myndighet skal gi informa-
sjon om tid og sted for skadeundersøkelsen
til vedkommende myndighet i det andre riket
på en dokumenterbar måte. Denne myndig-
heten skal gis mulighet til å overvære ska-
deundersøkelsen. Undersøkelsen skal gi svar
på om det har skjedd en skade, om skaden er
voldt av rein, og er av en slik art at den kan
kreves erstattet. Det skal tas hensyn til om

tia korvausta. On otettava huomioon, ovatko myös oman valtion porot osallistuneet vahingon aiheuttamiseen. Jos on ilmeistä, ettei ole aiheutunut vahinkoa rajat ylittävistä poroista, vaatimus on hylättävä.

Jos vahinko on aiheutunut, korvaus vahvistetaan toimivaltaisen viranomaisen korvausarvion mukaan.

Toimivaltaisen viranomaisen tulee pitää pöytäkirjaa korvausarvioinnin suorittamisesta. Pöytäkirjassa tulee antaa tarkka kuvaus vahingon laadusta ja suuruudesta sekä kustannuslaskelma.

13 artikla

Korvaus muista kustannuksista

Kustannukset viranomaisten, todistajien ja valtuutettujen henkilöiden matkoista, porojen kokoamisesta, lukemisesta, poisajosta, paimentamisesta, ruokinnasta, erottamisesta, 7 artiklan mukaisen ilmoituksen toimittamisesta sekä muista porojen rajanylityksen aiheuttamista toimenpiteistä on korvattava sellaisella rahamäärällä, jonka vahvistaa korvausta vaativan valtakunnan toimivaltainen viranomainen.

14 artikla

Arvon määrittämisen perusta

Arvo, jonka perusteella 11 artiklan tarkoittama maksu määrätään, määräytyy poronomaistajien teurasporoista saaman käyvän keskihinnan perusteella siinä valtakunnassa, jonne porojen rajanylitys on tapahtunut.

15 artikla

Korvauksen ja kustannusten maksaminen

Viimeistään kolmen kuukauden kuluttua 17 artiklassa mainitun pöytäkirjanotteen saapumisesta kunkin valtakunnan toimivaltainen viranomainen vahvistaa ne korvausmäärät, jotka 11 artiklan nojalla on maksettava. Nämä korvaussummat sekä 12 ja 13 artiklan mukaiset korvaukset suoritetaan sen valtakunnan yleisistä varoista, josta porot ovat koitoisin.

rein hjemmehørende i riket har medvirket til skaden. Er det åpenbart at det ikke har skjedd noen skade av grenseoverskridende rein, skal kravet avvises.

Dersom det har skjedd en skade, skal erstatningen fastsettes etter skjønn av vedkommende myndighet.

Vedkommende myndighet skal føre protokoll om hvordan erstatningsskjønnet er gjennomført. I protokollen skal det gis en nøyaktig beskrivelse av skadens art og omfang, og en omkostningsberegning.

Artikkel 13

Erstatning for andre omkostninger

Omkostninger ved offentlige tjenestemenns, vitners og bemyndige personers reiser, ved samling, opptelling, utdriving, vokting, foring, utskilling, avgivelse av melding etter artikkel 7 og andre tiltak i forbindelse med reins overskridelse av grensen, erstattes med et beløp som fastsettes av vedkommende myndighet i det riket som krever erstatning.

Artikkel 14

Grunnlag for verdiberegning

Verdien som betaling etter artikkel 11, skal beregnes på grunnlag av gjeldende middelpris til reineier på slakterein i det riket hvor grenseoverskridelsen av rein har funnet sted.

Artikkel 15

Innbetaling av erstatning og omkostninger

Senest tre måneder etter mottakelsen av utskrift som nevnt i artikkel 17, skal vedkommende myndighet i det enkelte rike fastsette de beløp som skal betales i henhold til artikkel 11. Disse beløp og erstatninger etter artiklene 12 og 13 betales av offentlige midler i det riket hvor reinen hører hjemme.

Kunkin vuosipuoliskon päätyttyä on kummankin maan viranomaisten lähetettävä toisilleen ilmoitus veloitettavista korvausmääristä sekä selvitettävä nämä tilit keskenään.

Jos poronomistaja joko tahallaan tai huolimattomuudellaan aiheuttaa porojensa rajanylityksen, määrää toimivaltainen viranomaislainen, missä määrin poronomistaja on velvollinen korvaamaan valtiolle sen maksun, joka tämän sopimuksen mukaisesti on toiselle valtakunnalle suoritettu.

Valtakunnan on maksettava korvaus yhden vuoden kuluessa korvausvaatimuksen vastaanottamisesta ja hyväksymisestä. Asia on selvitettävä viimeistään 6 kuukauden kuluessa korvausvaatimuksen vastaanottamisesta. Jos yksimielisyyteen ei päästä 6 kuukauden kuluessa, asia on selvitettävä 24 artiklan mukaisesti.

16 artikla

Rajanylitysten todennettavuus

Toimivaltaisen viranomaisen on pidettävä kirjaa kaikista porojen rajanylityksiä koskevista ilmoituksista. Siihen on merkittävä seuraavat tiedot:

1. sananmukainen jäljennös 7 artiklan mukaan lähetetystä ilmoituksesta sekä tarkka maininta siitä, milloin ja miten se on lähetetty, kuka ilmoituksen on tehnyt ja mistä hänet voi tavoittaa;

2. vastaanotettu ilmoitus siitä, että toisen valtakunnan poroja on tullut toiseen valtakuntaan, ja tarkka maininta sen sisällöstä sekä ilmoitus siitä, milloin ja miten se on vastaanotettu, kuka ilmoituksen on tehnyt ja mistä hänet voi tavoittaa;

3. selostus siitä, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty 2 kohdassa mainitun ilmoituksen johdosta;

4. eritelty ilmoitus perusteluineen niistä kustannuksista, jotka 15 artiklan mukaisesti voidaan kokonaan tai osaksi vaatia perittäviksi toiselta valtakunnalta.

17 artikla

Pöytäkirjanotteiden vaihtaminen

Ote 12 artiklassa mainitusta pöytäkirjasta

Ved utgangen av hvert halvår skal de respektive myndighetene i de to riker sende hverandre oppgaver over de beløp som kreves og gjøre opp med hverandre.

Dersom en reineier ved forsett eller uaktsomhet forårsaker at hans rein overskrider riksgrensen, avgjør vedkommende myndighet i hvilken utstrekning reineieren skal være forpliktet til å erstatte staten den betaling som er betalt til det andre riket i samsvar med denne konvensjonen.

Det enkelte rike skal betale erstatningen innen ett år etter at erstatningskravet er mottatt og avklart. En avklaring skal finne sted senest innen 6 måneder etter at erstatningskravet er mottatt. Dersom det etter 6 måneder fortsatt foreligger uenigheter, skal saken avklares etter artikkel 24.

Artikkel 16

Etterprøvarhet om grenseoverskridelse

Det påligger vedkommende myndighet å ha notoritet over alle meldinger som kommer inn om reins grenseoverskridelse. Følgende opplysninger skal gis:

1. ordrett gjengivelse av meldingen som er sendt i henhold til artikkel 7 med nøyaktig gjengivelse av når og på hvilken måte meldingen er sendt, hvem som er melder og hvor denne kan nås,

2. melding som er mottatt om at rein fra vedkommende hjemland er kommet inn i det andre riket, med nøyaktig gjengivelse av meldingens innhold og angivelse av når og på hvilken måte den er mottatt, hvem som er melder og hvor denne kan nås,

3. opplysning om hvilke tiltak som er iverksatt i anledning av slik melding som nevnt under punkt 2,

4. spesifiserte oppgaver med begrunnelse over de omkostninger som i henhold til artikkel 15 kan kreves helt eller delvis refundert av det andre riket.

Artikkel 17

Utvexling av utskrift av protokoll

Utskrift av den protokoll som er nevnt i ar-

lähetetään kummankin valtakunnan toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisimman pian kustannusarvion laatimisen jälkeen. Samalla tavalla lähetetään puolivuositain luettelo 16 artiklassa mainituista tapauksista. Pöytäkirjan vastaanottaja vastaa sen kääntämisestä.

IV luku

Erinäisiä määräyksiä

18 artikla

Toimivallan delegointi

Yksi tai useampi asiantunteva henkilö voidaan valtuuttaa suorittamaan tämän sopimuksen 7—10 artikloiden mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle kuuluvia tehtäviä.

Valtuutettujen henkilöiden nimet ja osoitteet on ilmoitettava viivytyksettä.

19 artikla

Muuttoteiden käyttö

Poronomistajat saavat muuttomatkoillaan käyttää niitä toisen valtakunnan alueella olevia muuttoteitä, jotka poroaitakomissio vahvistaa. Muuttomatalla on kielletty laiduntamista poroja toisen valtakunnan alueella. Poroitakomission on ilmoitettava asianomaisille paliskunnille etukäteen, mitä muuttoteitä käytetään.

Sopimusta ei sovelleta teurasporoihin, jotka asianmukaisesti paimennettuina luvallisesti tuodaan maahan.

20 artikla

Maastoajoneuvojen käyttö

Tämän sopimuksen edellyttämiä tehtäviä suoritettaessa saadaan valtakunnanrajasta riippumatta käyttää apuna tarkoitukseen sopivia maastoajoneuvoja siinä laajuudessa kuin niiden käyttö ei ole vastoin asianomaisessa valtakunnassa voimassa olevia moottoriajoneuvoilla kulkemista maastossa koskevia määräyksiä. Tällöin sovelletaan ajoneuvon

tikkeli 12, skal sendes til vedkommende myndighet i de to riker. Dette skal skje så snart som mulig etter at skjønnnet er avholdt. På samme måte sendes hvert halvår oversikt over hendelser som nevnt i artikkel 16. Mot-takeren av protokollen svarer for oversettel-sen.

Kapittel IV

Forskjellige bestemmelser

Artikkel 18

Delegasjon av myndighet

En eller flere kyndige personer kan be-myndiges til å utføre de oppgaver som ved-kommende myndighet er tillagt i denne kon-vensjons artikler 7—10.

Det skal straks gis melding om de bemyn-digede personers navn og adresser.

Artikkel 19

Bruk av flytteleier

Reineiere har under flytting rett til å bruke de flytteleier over det andre rikets område som bestemmes av reingjerdekommissjonen. Det er forbudt å la reinen beite på det andre rikets område under slik flytting. Reingjerde-kommissjonen skal varsle de berørte reinbei-tedistriktene i forkant om de flytteleier som vil bli benyttet.

Konvensjonen gjelder ikke for slakterein som lovlig innføres under betryggende vok-ting.

Artikkel 20

Anvendelse av terrengkjøretøy

Under utførelsen av de oppgaver som føl-ger av denne konvensjonen, kan hensikts-messige terrengkjøretøy anvendes uavhengig av riksgrensen i den utstrekning slik anven-delse ikke strider mot det enkelte rikets gjel-dende regler om ferdsel med motorisert kjøretøy i terreng. For kjøretøyet og føreren av dette, anvendes de bestemmelser som

ja sen kuljettajaan sen maan määräyksiä, jossa ajoneuvoa käytetään.

Jokainen kuljettaja on itse vastuussa ajomaassa kulloinkin voimassa olevien sääntöjen noudattamisesta.

21 artikla

Poromerkkien luettelo ja rekisteröinti

Poromerkkirekisterin ylläpitäjien Norjassa ja Suomessa on toimitettava toisilleen ajantasainen luettelo niistä poromerkeistä, jotka on rekisteröity kummankin valtakunnan raja-alueella. Luettelon tulee olla käännetty vastaanottajamaan kielelle.

Toisessa valtakunnassa on kielletty rekisteröimästä uusia merkkejä, joita helposti voidaan erehtyä pitämään toisessa valtakunnassa aikaisemmin rekisteröityinä merkkeinä.

Uudet merkit, jotka ilmoitetaan rekisteröitäviksi on ennen rekisteröimistä lähetettävä toisen valtakunnan rekisterin ylläpitäjälle. Tämän on viipymättä ilmoitettava, onko mitään huomautettavaa rekisteröintiä vastaan.

22 artikla

Muut aidat

Molemmat valtakunnat ovat velvolliset rakentamaan ja kunnossapitämään erotusaitoja alueellaan niihin paikkoihin, jotka poroaitakomissio määrää.

Muita aitoja voi liittää sopimusaitaan vain komission luvalla.

23 artikla

Rangaistusmääräyksiä

Sitä, joka tahallaan tai huolimattomuudellaan vahingoittaa aitaa tai erotusaitaa taikka aukaisee sellaisissa aidoissa olevan veräjän huolehtimatta sen kunnollisesta sulkemisesta, rangaistaan sakolla, ellei asianomaisessa maassa voimassa olevan rikoslainsäädännön mukaisesti teosta ole määrättävä ankarampaa

gjelder i det riket hvor kjøretøyet anvendes.

Enhver fører har selv ansvaret for at vedkommende overholder de til enhver tid gjeldende regler i det riket hvor kjøringen finner sted.

Artikkel 21

Fortegnelse over og registrering av reinmerker

De som har ansvar for reinmerkeregisteret i Norge och i Finland skal etter anmodning sende fortegnelse til hverandre over de reinmerker som er registrert i hvert rikets grenseområde. Oversendelsen skal være oversatt til mottakerlandets språk.

Det er forbudt å registrere nye merker i det ene riket som lett kan føre til forveksling med merker som tidligere er registrert i det andre riket.

Nye merker som anmeldes til registrering, skal sendes til den som har ansvaret for reinmerkeregisteret i det annet rike, før registrering blir foretatt. Det skal omgående gis tilbakemelding om det fins merknader til at registrering blir foretatt.

Artikkel 22

Andre gjerder

De to riker er forpliktet til på sitt område å oppføre og vedlikeholde skillegjerder på de steder hvor Reingjerdekommissjonen bestemmer.

Dersom andre gjerder skal knyttes til konvensjonsgjerdet, skal tillatelse innhentes fra kommissjonen.

Artikkel 23

Straffebestemmelser

Den som ved forsett eller uaktsomhet skader gjerde eller skillegjerde, eller åpner grind i slike gjerder uten å sørge for at den stenges på forsvarlig måte, straffes med bøter dersom den alminnelige straffelovgivning i vedkommende land ikke medfører strengere straff.

rangaistusta.

Tekijän on korvattava aiheuttamansa vahinko.

24 artikla

Riidanratkaisu

Tämän sopimuksen tulkitsemisesta tai soveltamisesta syntyneen riidan voi kumpikin valtakunta saattaa kolmijäsenisen välityslautakunnan ratkaistavaksi. Kumpikin valtakunta valitsee siihen yhden jäsenen, kun taas puheenjohtajan, joka ei saa olla Suomen eikä Norjan kansalainen, valitsevat kumpikin valtakunta yhdessä. Jos ne eivät voi sopia puheenjohtajasta, tulee niiden pyytää Ruotsin hallitusta nimeämään puheenjohtajan.

Sen jälkeen kun puheenjohtaja on hankkinut asiasta kummankin valtakunnan lausunnot, välityslautakunta määrää kokoontumisansa ajan ja paikan sekä asian käsittelymuodot. Se määrää myös oman palkkionsa sekä miten tämä ynnä muut asian käsittelystä aiheutuneet kustannukset on valtakuntien kesken jaettava.

25 artikla

Viranomaiset

Kumpikin valtakunta säätää tässä sopimuksessa mainitut toimivaltaiset viranomaiset kansallisessa lainsäädännössään.

Kumpikin valtakunta on velvollinen antamaan tiedot toimivaltaisista viranomaisista toiselle valtakunnalle.

26 artikla

Voimassaoloaika ja uudelleen neuvottelut

Sopimus on voimassa 30 vuotta voimaantuloapäivästä. Ellei sopimusta irtisanota viimeistään 5 vuotta ennen kuin tämä ajanjakso päättyy, sen voimassaolo jatkuu vielä kymmenen vuotta ja sitä on myöhemmin katsottava pidennetyksi kymmenellä vuodella kerrallaan, ellei sitä irtisanota kaksi vuotta ennen kuluvan kymmenvuotisjakson päättymistä.

Osapuolet voivat nootteja vaihtamalla vaatia tämän sopimuksen määräysten uudelleen-

Gjerningspersonen plikter å erstatte voldt skade.

Artikkel 24

Twisteløsning

Twist om forståelsen eller anvendelsen av denne konvensjonen kan hvert av rikene bringe inn for en voldgiftsnemnd på tre medlemmer. Hvert rike velger ett medlem, mens lederen velges av de to rikene i fellesskap. Lederen kan ikke være finsk eller norsk statsborger. Dersom de ikke blir enige om lederen, skal den svenske regjering anmodes om å oppnevne formannen.

Voldgiftsnemnden bestemmer tid og sted for sin møter, samt formen for sakens behandling etter at lederen har innhentet uttalelse fra de to rikene. Nemnden bestemmer sin egen godtgjørelse og hvordan denne og de øvrige utgifter ved behandling av saken skal fordeles mellom rikene.

Artikkel 25

Myndighetene

Begge riker skal konkretisere i egen lovgivning hvilke myndigheter som er gitt kompetanse etter denne konvensjonen.

Begge riker skal gjensidig opplyse om denne kompetansetildelingen.

Artikkel 26

Varighet og reforhandlinger

Konvensjonen skal gjelde i 30 år fra ikrafttredelsesdatoen. Dersom konvensjonen ikke sies opp senest 5 år før utgangen av den perioden, gjelder den ytterligere ti år og skal senere anses forlenget for ti år av gangen, om den ikke sies opp to år før utgangen av den løpende tiårsperioden.

Partene kan ved noteveksling kreve reforhandlinger av konvensjonens bestemmelser.

neuvotteluja.

27 artikla

Voimaantulo

Tämä sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, kun osapuolet ovat nootteja vaihtamalla toisilleen ilmoittaneet, että voimaantuloa koskevat kansalliset valtiosäännön mukaiset menettelyt on suoritettu.

Tämä sopimus kumoaa voimaan tullessaan Suomen ja Norjan välillä 3 kesäkuuta 1981 tehdyn sopimuksen poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi ylittämästä valtakuntien rajaa.

Tämä sopimus on tehty Karasjoella 9. päivänä joulukuuta 2014, kahtena suomen- ja norjankielisenä kappaleena. Norjan- ja suomenkieliset tekstit ovat yhtä pätevät.

Artikkel 27

Ikrafttredelse

Denne konvensjon trer i kraft tretti dager etter at partene har meddelt hverandre gjennom noteveksling at de nasjonale konstitusjonelle prosedyrene for ikrafttredelse er fullført.

Fra den dag denne konvensjonen trer i kraft, oppheves konvensjonen av 3. juni 1981 mellom Finland og Norge om bygging og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to riker.

Denne konvensjon er utferdiget i Karasjok, den 9. desember 2014, i to eksemplarer på det finske og det norske språk. De norske og finske tekstene har lik gyldighet.

2.

Laki**poronhoitolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan poronhoitolain (848/1990) 1 § 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1466/2009,
muutetaan 39 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1466/2009, ja
lisätään lakiin uusi 39 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Lain soveltamisala**Lain soveltamisala*

Suomen ja Norjan sopimuksessa poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle (SopS 30/1983) lääninhallitukselle säädettyjen tehtävien osalta toimivaltainen viranomainen on Lapin aluehallintovirasto.

(kumotaan)

39 §

39 §

*Poroaitojen rakentaminen**Poroaitojen rakentaminen*

Valtion maalle saadaan rakentaa esteaita maa- ja metsätalousministeriön ja erotusaita sen viranomaisen luvalla, jonka hallinnassa alue on. Tilapäisen poroaidan rakentamisesta valtion maalle on ilmoitettava sille viranomaiselle, jonka hallinnassa alue on.

Valtakunnan rajalle rakennettavaa esteaitaa varten tarpeellinen käyttöoikeus voidaan pakkolunastaa valtiolle noudattaen, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/77) on säädetty.

Valtakunnan rajalle rakennettavan esteaidan rakentamisesta ja kunnossapidosta aiheutuvat kustannukset maksetaan valtion varoista. Määrärahan myöntää Lapin elinkei-

Valtion maalle saadaan rakentaa esteaita maa- ja metsätalousministeriön *luvalla* ja erotusaita sen viranomaisen luvalla, jonka hallinnassa alue on. Tilapäisen poroaidan rakentamisesta valtion maalle on ilmoitettava sille viranomaiselle, jonka hallinnassa alue on.

no-, liikenne- ja ympäristökeskus.

39 a §

Valtakunnan rajalle rakennettava esteaita

Valtakunnan rajalle rakennettavaa esteaitaa varten tarpeellisesta käyttöoikeudesta on esisijaisesti sovittava maanomistajan kanssa. Jos sopimukseen ei päästä, käyttöoikeutta koskeva asia käsitellään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetyssä järjestyksessä lunastustoimituksessa. Lunastustoimituksen toimituskustannukset maksaa Suomen valtio.

Käyttöoikeuden perustamiseen sovelletaan, mitä kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 156 §:n 1 momentissa säädetään rasiteoikeuden perustamisesta. Jos Suomi on tehnyt sitä sitovan sopimuksen vieraan vallan kanssa yleisen edun perusteella toteutettavasta esteaidasta, sopimusta on noudatettava käyttöoikeuden sijainnista päätettäessä. Sekä valtion aluetta että yksityisen aluetta koskeva käyttöoikeus esteaitaa varten on merkittävä kiinteistötietojärjestelmään.

Valtakunnan rajalle rakennettu esteaita kuuluu Suomen valtiolle, joka vastaa aidan rakentamisesta ja ylläpidosta. Määrärahan tähän myöntää Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Valtion edustajalla on oikeus käyttöoikeuden perusteella liikkua alueella esteaidan rakentamista ja kunnossapitoa varten.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.